

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

Läsattityders påverkan på elever med lässvårigheters läsutveckling

- En studie om verksamma lärare och speciallärares upplevelser om elever med lässvårigheters läsattityder.

KURS: Examensarbete för grundlärare F–3, 15 hp

PROGRAM: Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3

FÖRFATTARE: Rebecca Levinsson Sjögren

HANDLEDARE: Håkan Sandgren

EXAMINATOR: Jenny Malmqvist

TERMIN: VT17

SAMMANFATTNING

Rebecca Levinsson Sjögren

Läsattityders påverkan på elever med lässvårigheters läsutveckling –En studie om verksamma lärare och speciallärares upplevelser om elever med lässvårigheters läsattityder.
Attitudes to reading and their impact on pupils' with reading disabilities read development - A study of active teachers and special teachers' experiences of pupils with reading disabilities read attitudes.

Antal sidor: 41

Syftet med studien var att undersöka hur lärare och speciallärare i årskurserna 1-3 upplever att elever med lässvårigheters attityder och motivation till läsning påverkar deras läsutveckling. De forskningsfrågor som besvaras är: Vad upplever informanterna att elevernas attityder och motivation påverkas av?, Hur hanterar informanterna elevernas attityder och motivation till läsning? och på vilket sätt undervisar informanterna eleverna för att utveckla deras attityder och motivation till läsning?

Den teoretiska utgångspunkten som studien intog var teorier om läsutveckling baserat på forskning. Studien utgick från Lundberg och Herrlins (2005) definition av de fem olika dimensionerna som eleverna behöver behärska för att anses som goda läsare. Forskningsmetoden som använts i studien utgick från teorin, teorier om det subjektiva, som är grunden för en fenomenografisk teoribildning.

Materialet utgjordes av semistrukturerade intervjuer och de informanter som studien hade var strategiskt utvalda. Intervjuerna utgick från en intervjuguide och efter avslutad intervju transkriberades dem. Dessa transkriberingar analyserades med en tematisk analys.

Det resultat som framkom utifrån intervjuerna är att samtliga informanter stött på olika grupper av läsattityder. En grupp utgör elever som anser att läsning är lustfyllt och därmed har positiva attityder till läsning och en grupp utgör de elever som anser läsning är mindre lustfyllt och därmed har negativa läsattityder. Informanterna anser också att föräldrarnas attityder till läsning påverkar elevernas läsattityder. Lärarna och speciallärarna hanterar elevernas läsattityder på olika sätt men samtliga informanter anser att det är viktigt att stötta eleverna i deras läsutveckling, för att minska risken att eleverna skapar negativa läsattityder. De har olika tillvägagångssätt i sin undervisning för att ta hänsyn till elevernas läsattityder. Samtliga informanter är däremot eniga om att elevernas läsattityder påverkar deras läsutveckling.

Sökord: Lässvårigheter, motivation, läsattityder, läsundervisning, läsutveckling

---

Abstract

The purpose of the study is to study active teachers and special teachers' experiences of how pupils with reading difficulties' reading attitudes and motivation affects their reading development. The research questions that will be answered in the study are: What do the teachers describe that the involved pupils' reading attitudes and motivation are influenced by and how do they mean that the pupils' attitudes affect their reading development? How do the teachers describe the way in which they handle the pupils' reading attitudes? In what way do the teachers describe that they are teaching to affect pupils' attitudes for reading?

The study is based on general theories of pupils' reading development. This study will be based on Lundberg and Herrlins (2005) definition of the five different dimensions that pupils need to master in order to be considered as good readers. Theories on the subjective, in this respect phenomenological theory, provide the methodology of the study.

The material comprise of semi structured interviews and the candidates in the study were strategically selected. The interviews were based on an interview guide and after the interview, they were transcribed. These transcripts were analyzed by a thematic analysis.

The results show that all candidates encounter diverse groups of attitudes to reading. One group constitutes pupils who think reading is fun and thus have a positive attitude to reading and one group constitutes those pupils who consider reading are less fun and thus have a negative attitude to reading. The candidates also consider that the attitudes of parents to reading influence the readings of pupils. Teachers and special teachers handle student readings in diverse ways, but all candidates consider it important to support pupils in their reading development, to reduce the risk of pupils creating negative readings. They also make different in their teachings to consider the pupils' readings. All candidates, on the other hand, agree that pupils' reading positions affect their reading development.

Keyword: Reading difficulties, motivation, reading attitudes, reading instruction, reading development

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
2.	Syfte och frågeställningar	3
3.	Bakgrund.....	4
3.1.	Perspektiv på läsning och läsutveckling	4
3.2.	Innebörden av lässvårigheter och hur dessa kan förebyggas	5
3.3.	Elevers attityder och motivation till läsning	8
3.4.	Teoretiska utgångspunkter för studien.....	9
4.	Metod.....	11
4.1.	Vetenskaplig ansats: Teorier om det subjektiva	11
4.2.	Materialinsamling och urval	11
4.3.	Etiska överväganden och studiens genomförande	13
4.4.	Bearbetning och analys av material	13
4.5.	Studiens tillförlitlighet	14
5.	Resultat	16
5.1.	Informanternas upplevelser av elevernas attityder och motivation till läsning	16
5.2.	Informanternas erfarenheter av föräldrarnas påverkan på elevernas attityder och motivation till läsning	19
5.3.	Informanternas beskrivningar av deras hantering och bemötande av elevernas läsattityder och läsmotivation	21
5.4.	Informanternas beskrivningar av den egna undervisningen	24
5.5.	Sammanfattning av redovisade intervjusvar.....	29
6.	Diskussion.....	30
6.1.	Metoddiskussion	30
6.2.	Resultatdiskussion	32
6.2.1.	Informanternas upplevelser och erfarenheter av elevers läsattityder och läsmotivation.....	32
6.2.2.	Informanternas hantering och bemötande av elevernas läsattityder och läsmotivation.....	34
6.2.3.	Informanternas beskrivningar av deras läsundervisning	36
6.3.	Förslag på fortsatt forskning inom området.....	38
7.	Referenser	39
	Bilagor	

1. Inledning

Denna studie undersöker lärares och speciallärares upplevelser av hur attityder och motivation till läsning hos elever med lässvårigheter påverkar elevernas läsutveckling. *Organisation for Economic Co-operation and Developments* (OECD) studie från 2015 har visat att svenska elevers läsförståelse försämrats under de senaste åren och sjunkit i placeringar på de internationella listor som rangordnar elevers färdigheter och kunskaper (OECD, 2015). Det finns flera olika orsaker och faktorer till att elevernas förmåga till läsning försämrats och något vi särskilt vet kan påverka läsningen är elevernas motivation och attityder till läsning (Liberg, 2006; Myrberg, 2007).

Levinsson och Ojala (2016) redogör i en litteraturstudie av tidigare forskning som visar att elever med negativ motivation ofta kan hamna i lässvårigheter. Tidigare forskare menar att elever med lässvårigheter kan få en negativ motivation om de exempelvis enbart får läsa, för eleverna, ointressanta böcker, att föräldrar har negativa attityder och motivation till läsning och elever med lässvårigheter kan tappa läslusten, tycka läsningen är tråkig och därmed få en negativ motivation (Mullis, Martin, Foy & Drucker, 2011; Liberg, 2006; Morgan & Fuchs, 2007; Melekoğlu & Wilkerson, 2013; Rasinski, Rupley, Pagie & Nichols, 2016). Under de verksamhetsförlagda delarna av grundlärautbildningen har jag fått erfara att elever med lässvårigheter både kan vara motiverade och omotiverade till läsning. Lundberg och Herrlin (2005) menar i detta avseende att läsintresse är en av dimensionerna eller faserna som eleverna behöver ha för att anses som goda läsare. Denna tidigare forskning som nämns ovan står till grund för att denna studie genomförs. Även Levinsson och Ojals litteraturstudie (2016) utgör bakgrund och intresse till att utföra denna studie. Eftersom tidigare forskning beskriver vikten av positiva läsattityder och motivation och att det även finns forskare som menar att läsutvecklingen består av läsförståelse och avkodning men inte läsmotivation, är det relevant att fråga sig på vilka sätt attityder och motivation är viktiga faktorer i läsutvecklingen.

Denna studie börjar med att presentera studiens syfte och dess frågeställningar. Därefter följer en bakgrund som belyser begrepp som kommer att användas i studien. Efter bakgrunden beskrivs metoden och hur den empiriska studien har genomförts. Därefter följer resultatredovisning och analys. Studien avslutas med en diskussion av resultatet och den använda metoden.

Studien har utformats med hjälp av semistrukturerade intervjuer. De strategiskt utvalda lärarna och speciallärarna (informanterna) arbetar med elever inom årskurs 1.

Denna studie har avgränsats till att endast fokusera på den motivation och attityder till läsning som elever med lässvårigheter har, då ett fokus på både *läsning* och *skrivande* hade varit ett för stort arbetsområde inom ramen för examensarbetet. Denna avgränsning görs delvis av tidsskäl men framförallt för att tidigare forskning har kunnat visa att en negativ motivation är en stor faktor till att elever hamnar i lässvårigheter.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur lärare och speciallärare i årskurserna 1–3 upplever att elever med lässvårigheters attityder och motivation till läsning påverkar deras läsutveckling. De forskningsfrågor som ska besvaras är:

- Vad upplever informanterna att elevernas attityder och motivation påverkas av?
- Hur hanterar informanterna elevernas attityder och motivation till läsning?
- På vilket sätt undervisar informanterna eleverna för att utveckla deras attityder och motivation till läsning?

3. Bakgrund

I detta avsnitt kommer begrepp som används i studien att definieras. Bakgrunden belyser läsning generellt, vad som anses ingå i elevernas läsutveckling och vad begreppet lässvårigheter innebär. Innebörden av *motivation* och *attityder till läsning* beskrivs och det teoretiska perspektivet som studien grundar sig på presenteras. Detta avsnitt är till stor del en sammanfattning av Levinsson och Ojalas litteraturstudie (2016).

3.1. Perspektiv på läsning och läsutveckling

I *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* (Lgr11) framgår det att eleverna genom rika möjligheter att läsa ska få utveckla sin möjlighet att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga (Skolverket, 2011b). *Nationalencyklopedin* (2017a) definierar läsning som en färdighet som kräver tid, engagemang och mycket övning. Läsning består framförallt av två aspekter: avkodning och förståelse. Dessa två aspekter behöver eleverna behärska för att de ska kunna betecknas som goda läsare: de behöver kunna avkoda orden och förstå den text de läser. Avkodning innebär att eleverna kan identifiera de skrivna orden i texterna. Det innebär även att de förstår att orden kan delas in i olika mindre betydelsebärande delar (Myrberg, 2007; Druid-Glentow, 2006). Ordavkodning, som avkodning också kan benämnas, kan innebära att elever förbinder ord med bilder för att lättare komma ihåg dem. Det är till exempel därför som elever tidigt kan känna igen sitt namn i skriven text och även olika logotyper som dem vi finner på mjölkförpackningarna (Lundberg & Herrlin, 2005). Avkodningen är som sagt en färdighet som eleverna behöver befästa och när denna färdighet förbättras automatiseras avkodningen för eleverna. När avkodningen automatiseras kan eleverna läsa ord enbart med hjälp av sambandet mellan ljud och bokstav (Lundberg, 2006).

För att eleverna ska kunna utveckla sin ordavkodning behöver de få en förståelse för och ha utvecklat den fonologiska medvetenheten, alltså förståelsen för språkljuden. Den fonologiska medvetenheten innebär att eleverna har en förståelse för sambandet mellan ljud och bokstav (Lundberg & Herrlin, 2005; Wengelin & Nilholm, 2013; Goswami, 2000). En bokstav utgörs av ett eller två ljud som sedan kan ljudas och kopplas ihop till ord. Ordavkodning och den fonologiska medvetenheten hänger samman genom att de utvecklas av varandra, övar du på fonologisk medvetenhet utvecklas ordavkodning och tvärtom (Lundberg & Herrlin, 2005; Wengelin & Nilholm, 2013). Det framgår även i

Kommentarmaterial till kursplanen i svenska och i Lgr11 att eleverna ska kunna sambandet mellan ljud och bokstav (Skolverket, 2011a).

Eleverna behöver även förstå den text de läser. Läsförståelsen stärker elevernas ordavkodning då sammanhanget kan hjälpa dem att förstå till exempel ett nytt ord (Lundberg & Herrlin, 2005). Eleverna kan fokusera och lägga mer kraft på läsförståelsen efter att ordavkodningen succesivt automatiserats (Oostdam, Blok & Boendermaker, 2015). *Nationalencyklopedin* (2017b) definierar begreppet läsförståelse och att det innebär att eleverna tolkar den text och de ord de läser. Det innebär att eleverna kan skapa sig en helhetsförståelse för innehållet i texten. Eleverna behöver därför kunna läsa mellan raderna för att ha en full förståelse för textens innebörd (Wengelin & Nilholm, 2013).

För att bli en god läsare behöver eleverna lära sig utveckla och behärska olika förmågor. Dessa förmågor kallas sammantaget för elevernas *läsutveckling*. Läsutvecklingen tillägnas av förmågorna fonologisk medvetenhet, flyt, ordavkodning, syntaktisk medvetenhet, semantisk medvetenhet och läsförståelse. Det anses därför viktigt att lägga ner mycket tid på läsutvecklingen och ge eleverna tid att utveckla sin läsning (Duke & Block, 2012). Att ha flyt i sin läsning innebär att eleverna kan läsa en sammanhängande text snabbt och felfritt. Flyt i läsningen utvecklar eleverna efter att de fått en förståelse för och lärt sig behärska den fonologiska medvetenheten och ordavkodningen (Lundberg & Herrlin, 2005). För att eleverna ska få flyt i läsningen behöver de den syntaktiska medvetenheten som innebär att de kan sätta ihop satser och bilda meningar. De behöver också förstå vad orden de använder betyder, vilket kallas semantisk medvetenhet (Krantz, 2011). Eleverna behöver vidare läsförståelseförmåga för att kunna skapa sig en förståelse för den text de läser. De behöver då utveckla olika strategier som kan hjälpa dem att förstå texterna och dessa lässtrategier är de mentala aktiviteterna som eleverna använder sig av för att tillägna sig en text (Westlund, 2009). Det finns fem olika strategier som eleverna ska få möjlighet att lära sig och de är att förutsäga, ifrågasätta, visualisera, dra slutsatser och sammanfatta eller återberätta en text (Duke & Block, 2012). Även Lgr11 understryker att eleverna ska lära sig olika lässtrategier för att kunna förstå och tolka olika texter (Skolverket, 2011b).

3.2. Innebörden av lässvårigheter och hur dessa kan förebyggas

Under elevernas läsutveckling kan brister och svårigheter uppstå och detta kan eventuellt leda till att eleverna får lässvårigheter. *Nationalencyklopedin* (2017b) beskriver att det inte

enbart är kunskapsmässiga eller pedagogiska faktorer som kan påverka läsutvecklingen utan även sociala. En social faktor som har betydelse för eleverna är deras motivation och att de får tillgång till böcker som intresserar dem. De elever som går miste om intressanta böcker kan utveckla en negativ motivation, vilket i sin tur kan leda till att de utvecklar lässvårigheter (Liberg, 2006). Det finns kopplingar mellan elevernas lässvårigheter och genetiskt arv men inte alltid eftersom miljön och det kulturella sammanhanget också kan påverka elevernas lässvårigheter (Gibbs & Elliott, 2015).

Det finns dock fler kognitiva faktorer som kan påverka att eleverna utvecklar lässvårigheter (Sideridis, Mouzaki, Simos & Protopapas, 2006). Lässvårigheter kan uppstå om eleverna inte behärskar läsförståelsen, fastnar i en långsam och hackig läsning och inte förstår sambandet mellan ljud och bokstav (Druid-Glentow, 2006). De elever som har en nedåtgående motivation och som misslyckas gång efter gång, löper större risk att utveckla negativa attityder till läsning och därmed hamna i lässvårigheter (Oostdam, Blok & Boendermaker, 2015). De elever som tenderar att få lässvårigheter är ofta de som har brister i den fonologiska medvetenheten och de som har ett mindre utvecklat muntligt språk. Läsforskare menar att elever med lässvårigheter har bristande kunskaper i de muntliga språkkunskaperna, vilket avser den fonologiska medvetenheten och ljudningen (Amendum, Vernon-Feagans & Ginsberg, 2011).

För elever med lässvårigheter är läsning något som kräver mycket energi och motivation. Det anses därför vara viktigt att tidigt sätta in insatser för att förebygga och hjälpa elever med lässvårigheter. Det finns olika insatser som en skola eller en lärare kan göra för att förebygga lässvårigheter. Det viktigaste är att eleverna kontinuerligt ges feedback och vägledning av läraren (Oostdam, Blok & Boendermaker, 2015; Amendum, Vernon-Feagans & Ginsberg, 2011). Det är också gynnsamt att sätta upp mål för eleverna för att ge dem ytterligare stöd i deras utveckling (Sideridis, Mouzaki, Simos & Protopapas, 2006). Om eleverna får vägledning då de högläser ökar deras möjlighet att utvecklas till goda läsare. Genom att eleverna läser högt för läraren och får feedback och vägledning påverkas deras avkodning, flyt och läsförståelse positivt (Oostdam, Blok & Boendermaker, 2015). Upprepad läsning är något som påverkar elevernas läsförmåga positivt och är en aktivitet som kan hjälpa eleverna ur sina lässvårigheter. Eleverna får under upprepad läsning i uppgift att läsa en text flera gånger. En annan aktivitet som är positiv för elever med lässvårigheter är att de får läsa olika typer av texter. Studier visar att både upprepad läsning

och att eleverna får möjlighet att läsa flera olika typer av texter har en positiv påverkan på läsflytet och avkodningen (Amendum, Vernon-Feagans & Ginsberg, 2011; Oostdam, Blok & Boendermaker, 2015). Det positiva med upprepad läsning är att eleverna får uppleva att de blir säkrare på texten och därmed får känna lycka och framgång i läsningen. Att eleverna får läsa olika texter har visat sig vara positivt då de kanske inte tappar läslusten så lätt som de kan göra om de läser samma text flera gånger. Eftersom båda aktiviteterna visar positiva effekter på läsutvecklingen skulle läraren kunna välja den aktivitet som passar klassen eller eleverna (Oostdam, Blok & Boendermaker, 2015).

Det har också visat sig att ordläsning och fonologisk medvetenhet är något som gynnar elever i de tidiga åldrarnas läsutveckling. Det är därför troligen viktigt att så tidigt som möjligt börja arbeta med den fonologiska medvetenheten och ordläsningen för att förebygga lässvårigheter. Avkodningen utvecklas med hjälp av den fonologiska medvetenheten och det är därför viktigt att läraren arbetar med dessa faktorer (Duke & Block, 2012).

Duke och Block (2012) menar att eleverna behöver ett gott ordförråd för att utveckla sin läsförståelse. Det är därför viktigt att eleverna får möjligheter att bygga upp ett ordförråd. Arbete med ordförrådet är något som oftast inte målmedvetet planeras in i lektionerna, utan genom att läraren spontant ger definitioner och förklaringar på ord när de uppfattar att det behövs. Därför skulle det underlätta för eleverna om läraren planerar in delar under lektionerna där de enbart koncentrerar sig på ord. Detta skulle med stor sannolikhet ge eleverna möjligheter att utveckla sitt ordförråd. Även högläsning är ett exempel på en aktivitet som utvecklar elevernas ordförråd (Duke & Block, 2012). Det finns fler positiva effekter med att arbeta med ord. Genom att eleverna får arbeta med ord utvecklar de den fonologiska medvetenheten, ljudning och avkodning (Amendum, Vernon-Feagans & Ginsberg, 2011).

En-till-en-undervisning är en metod som visat sig vara effektivt för att förebygga och även hjälpa elever med lässvårigheter att utvecklas. Genom att eleverna själva får sitta med en lärare eller specialpedagog får de utrymme och möjligheter att utvecklas som läsare. De får då kontinuerlig vägledning, stöttning och feedback (Duke & Block, 2012; Oostdam, Blok & Boendermaker, 2015; Amendum, Vernon-Feagans & Ginsberg, 2011). Amendum, Vernon-Feagans och Ginsberg (2011) menar dock att det kan vara negativt att eleverna

lämnar klassrummet för en-till-en-undervisning, eftersom eleverna kan ha nytta av det sociala i klassrummet.

Vissa forskare har studerat och erfårit en stagnation i attityderna till läsning i de tidiga åldrarna. Bland annat har attityderna till fritidsläsningen försåmrats kraftigt bland elever med lässvårigheter. Det sägs att elever som har positiva attityder till läsning oftast har en större motivation att läsa (Oostdam, Blok & Boendermaker, 2015).

3.3. Elevers attityder och motivation till läsning

Denna studie har utgått från Myrbergs (2007) definition av motivation och han menar att elevernas motivation till läsning har med läsningen och textens roll i individernas liv att göra. Elevernas motivation kan påverkas av deras attityder till läsning och tvärtom. Attityder och motivation till läsning kan i sin tur påverkas av andra faktorer och dessa presenteras nedan. Denna studie innefattar därför båda begreppen då elevers attityder och motivation hänger samman och påverkas av varandra.

Elevernas motivation är en utmanande uppgift att ta sig an. En negativ motivation hos elever med lässvårigheter har en stor påverkan på deras läsutveckling (Sideridis, Mouzaki, Simos & Protopapas, 2006; Duke & Block, 2012). Något som kan hjälpa eleverna att utveckla motivation är att få dem att förstå fördelarna med läsning och att känna sig framgångsrika i den. Detta kan göras genom att läraren erbjuder val i de ämnen och texter som de läser och ge möjligheter att få arbeta tillsammans med andra för att uppnå ett mål (Duke & Block, 2012). Det är genom den inre drivkraften, positiva attityder och motivation, som det effektiva läsandet skapas. Därför är det viktigt att till exempel ha litteratur som intresserar eleverna för att hålla dem motiverade. (Liberg, 2006). Vissa forskare pekar på hur viktigt sambandet mellan läsutveckling och motivation är. Eleverna utvecklas mer när de uppvisar positiva attityder och motivation till läsningen. Elever som har en negativ motivation och negativa attityder tappar snabbt energin och intresset för läsningen och kan stanna upp i läsutvecklingen, vilket i sin tur kan leda till lässvårigheter (Morgan & Fuchs, 2007; Melekoğlu & Wilkerson, 2013). Eftersom elevernas attityder och motivation har en stor påverkan på deras läsutveckling är det viktigt att läraren ger feedback till eleverna för att förstärka deras motivation. För att hålla elevernas motivation uppe kan läraren även ha ett varierat arbetsupplägg under sina lektioner (Amendum, Vernon-Feagans & Ginsberg, 2011).

Elever med lässvårigheter har oftast mindre grad av motivation och läsningen kan då upplevas som tråkig, vilket resulterar i att glädjen till läsningen försvinner (Rasinski, Rupley, Pagie & Nichols, 2016). En negativ motivation kan göra att elever får ett minskat ordförråd, svårigheter med läsförståelsen och de kan också få svårt att utveckla lässtrategierna (Melekoğlu & Wilkerson, 2013).

Elevernas attityder till läsning påverkas av många olika faktorer. Elevernas hemmiljö är mycket viktig eftersom deras läsvana och attityder till läsning utvecklas redan innan de börjar skolan (Liberg, 2006). Vårdnadshavarnas attityder till läsning och deras läsvanor påverkar dem och kan bidra till att de får negativa attityder till läsning (Liberg, 2006; Myrberg, 2007; Frykholm, 2007). Den språkliga interaktionen mellan vårdnadshavarna och eleverna spelar alltså en central roll i elevernas vardag. Om eleverna saknar tillgång till böcker, tidningar, papper och pennor kan de utveckla negativa attityder när de i skolan ska hantera och läsa texter. Avsaknad av läsbart material i hemmet kan även vara en bidragande faktor till att eleverna får lässvårigheter (Myrberg, 2007; Frykholm, 2007). För att ge eleverna positiva attityder till läsning och underlätta för elevernas läsutveckling kan vårdnadshavarna läsa tillsammans med sina barn och även tala med dem om olika läsupplevelser. Det är därför viktigt att skolan ger eleverna det stöd de behöver om de inte kan få den möjligheten hemifrån (Frykholm, 2007).

3.4. Teoretiska utgångspunkter för studien

Den teoretiska utgångspunkt som studien genomsyrar är forskares teorier om hur elevers läsutveckling är utformad. Studiens bakgrund lyfter många läsforskare som menar att elevernas läsutveckling påverkas av olika förmågor. De fem viktigaste förmågorna som forskarna beskriver ingår i elevernas läsutveckling är den fonologiska medvetenheten, ordavkodning, flyt, läsförståelse och läsintresse/motivation (Myrberg, 2007; Westlund, 2009; Wengelin & Nilholm, 2013; Lundberg & Herrlin, 2005; Duke & Block, 2012). Eftersom studien belyser läsattityder och läsmotivationens påverkan på elever med lässvårigheters läsutveckling bör också den teoretiska utgångspunkten i studien utgå från en eller flera teorier om vad som ingår i elevers läsutveckling. Lundberg och Herrlin (2005) beskriver alla dessa förmågor som ingår i elevers läsutveckling och kallar dem för dimensioner (faser). Detta arbete kommer att utgå från deras definitioner av dessa faser. Varför studien utgår ifrån Lundberg och Herrlins (2005) definitioner är för att deras forskning är inflytelserik och de faser de beskriver har visat sig lämpliga att applicera på

materialet som insamlats till denna studie. Dessa definitioner har också visat sig vara lämpliga eftersom studien utgår från elever med lässvårigheter och att svårigheter uppstår på grund av brister i någon av läsutvecklingens faser.

Tidigare i detta avsnitt beskrivs elevers läsutveckling och den teoretiska utgångspunkt studien har definieras utifrån Lundberg och Herrlins (2005) faser som beskriver vad som ingår i elevers läsutveckling. Lundberg och Herrlin (2005) beskriver den första fasan, fonologisk medvetenhet, som den fas där eleverna lär sig sambandet mellan ljud och bokstav samt alfabetet, och att texter, meningar och ord är uppbyggda med små delar. Den andra fasan, ordavkodning, innebär att eleverna identifierar orden och smått börjat automatisera dem. Den tredje fasan, flyt, innebär att eleverna kan läsa en sammanhängande text tillräckligt snabbt och felfritt, att de har rätt satsmelodi och att de kan dela in texten i olika enheter, fraser och satser. Den fjärde fasan, läsförståelsen, innefattar elevernas förståelse för budskapet i en text. Eleverna vet redan innan de börjar skolan att texter innehåller budskap. De behöver även utveckla de olika lässtrategierna under denna fas. Den femte fasan, läsintresset, är den fas som anses som en viktig faktor i elevernas läsutveckling. Den fasan innebär att eleverna känner lust och glädje till läsandet (Lundberg & Herrlin, 2005).

4. Metod

I detta avsnitt kommer undersökningens metodologiska tillvägagångssätt att presenteras. Det urval som undersökningen utgått ifrån och hur materialinsamlingen skett kommer att beskrivas. Avsnittet kommer också att presentera hur analysen och materialet har bearbetats och redogöra för tillförlitligheten i arbetet.

4.1. Vetenskaplig ansats: Teorier om det subjektiva

Metoden och materialinsamlingen i studien har utgått från teorier om det subjektiva. Nilholm (2016) beskriver att teorier om det subjektiva är grunden för den fenomenografiska teoribildningen. Det innebär att forskaren är intresserad av informantens upplevelser, erfarenheter, uppfattningar och beskrivningar av ett visst fenomen. När vi intresserar oss för variationen mellan individer teoretiserar vi om det subjektiva. Genom att få information om informantens upplevelser och annat personligt material kan intervjuer användas som materialinsamlingsmetod. Intervjuerna kan sedan tolkas utifrån andra teorier som inkluderas i teorier om det subjektiva. En skillnad gentemot exempelvis sociokulturell teori är att forskaren som tar avstamp i teorier om det subjektiva intresserar sig för ett specifikt subjekt. Detta subjekt kan till exempel vara informanternas upplevelser av temaarbeten, eller det som denna studie behandlar, deras upplevelser om attityder till ett fenomen. (Nilholm, 2016).

Denna forskningsansats har varit till hjälp för studien eftersom jag ville undersöka informanternas upplevelser och erfarenheter. Den har varit till god hjälp i de intervjuer som gjorts och forskningsansatsen har också varit till god hjälp i analysarbetet eftersom det var informanternas upplevelser, erfarenheter och beskrivningar som skulle bli grunden för studiens resultat. Analysmetoden som jag använt mig av i studien kunde därför enkelt väljas ut och med hjälp av forskningsansatsen kunde olika teman väljas ut och intressanta fenomen kunde upptäckas i transkriberingarna.

4.2. Materialinsamling och urval

För att genomföra studien behövdes material samlas in. Studien har en kvalitativ ansats och materialinsamlingen skedde genom semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerade intervjuer valdes som tillvägagångssätt eftersom denna intervjuform mest ingående kan ge svar på olika lärares och speciallärares upplevelser och tankar kring det valda forskningsområdet. Semistrukturerade intervjuer innebär att intervjuaren använder en

intervjuguide (se bilaga 1) med de frågor som informanterna ska svara på. De frågor intervjuaren har kommer att ställas i samma ordning vid varje intervju men denna form av intervju gör att intervjuaren för övrigt fritt kan ställa följdfrågor på det som informanterna svarar. Det innebär att semistrukturerade intervjuer är flexibla (Bryman, 2011).

För att göra dessa semistrukturerade intervjuer behövdes informanter kontaktas och därmed gjordes ett urval av lämpliga informanter. Ett strategiskt urval gjordes för denna studie, vilket innebär att forskaren väljer ut informanter som är relevanta i förhållande till de forskningsfrågor som ställts (Bryman, 2011). Därför valdes två verksamma lärare som arbetar i årskurs 1 och två verksamma speciallärare som arbetar nära eleverna i årskurs 1 och resten av eleverna på skolan ut. De verksamma lärarna och speciallärarna arbetar på två skolor centralt i en stad i en medelstor svensk kommun. De informanter som ingår i studien fick jag kontakt med under en av mina verksamhetsförlagda utbildningar. De kriterier urvalet utgick från är att informanterna skulle arbeta med elever i någon av årskurserna 1–3. De skulle även arbeta nära eleverna och kunna ge god information och ge relevanta svar på forskningsfrågorna. Informanterna skulle även arbeta med lässvårigheter eller förebygga lässvårigheter ute i verksamheten. Speciallärare ingick också i gruppen informanter då denna yrkeskategori har i uppdrag att stötta och arbeta med elever med lässvårigheter. De är även de lärare som ofta kan arbeta mer fokuserat med de aktuella eleverna. De besitter därför mycket kunskap och kan ge relevant information om elevernas läsatityder och läsmotivation.

Presentation av informanterna som av forskningsetiska skäl anonymiserats i undersökningen.

Lärare 1: Är utbildad grundskollärare och är förstelärare. Arbetar med olika metoder för att utveckla elevernas läsutveckling. Ansvarig för svenskundervisningen.

Lärare 2: Är utbildad fritidspedagog och grundskollärare. Har arbetat som grundskollärare i ungefär 1 år. Arbetar med olika metoder för att utveckla elevernas läsutveckling. Ansvarig för läsläxan varje vecka.

Speciallärare 1: Har arbetat som lärare i många år men arbetar nu som speciallärare. Arbetar med flera elever på skolan, däribland med elever i årskurs 1. Har undervisning med ett antal elever individuellt några gånger i veckan.

Speciallärare 2: Har tidigare arbetat om lärare men arbetar nu som speciallärare. Samarbetar med de verksamma lärarna och eleverna på två skolor i kommunen och kommer med tips och idéer. Finns tillgänglig som en hjälpande hand.

4.3. Etiska överväganden och studiens genomförande

För att komma i kontakt med informanter till denna studie frågades verksamma lärare och speciallärare på två skolor i en medelstor kommun. Dessa informanter valdes strategiskt ut eftersom de besitter mycket kunskap om forskningsområdet och kan därför ge tillräckligt med information till studien. De arbetar också aktivt på olika sätt med elever med lässvårigheter. Vid kontakt med informanterna togs hänsyn till de forskningsetiska principerna och informanterna informerades om dessa principer. De forskningsetiska principerna är fyra huvudkrav som forskare ska ta hänsyn till när de exempelvis utför intervjuer. De fyra principerna är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informanterna informerades först om syftet med undersökningen, vilket informationskravet innebär. Informanterna fick efter detta välja om de ville delta eller inte, vilket uppfyller samtyckeskravet. De fick sedan information om att de kommer vara anonyma och att inga namn kommer att nämnas i arbetet. Detta är vad konfidentialitetskravet innebär. Informanterna blev även informerade om nyttjandekravet som innebär att all insamlad data enbart används i studien och efter avslutad studie raderas detta efter att en viss tid passerat (Vetenskapsrådet, 2002). Det bokades därefter in tid för intervjuer med de informanter som valde att ställa upp i undersökningen. Informanterna och jag bestämde att intervjuerna skulle vara omkring 20–30 minuter långa. Intervjuerna genomfördes under fyra olika dagar och intervjuerna spelades in med en mobiltelefon. Bryman (2011) beskriver vikten av att vara flexibel i intervjuerna för att erhålla den relevanta information som behövs och därmed få ett så rikt material som möjligt. Följdfrågor ställdes om detta behövdes för att få ytterligare information om det informanterna sa. Efter genomförda intervjuer bearbetades dessa med hjälp av transkribering. Transkriberingarna låg sedan tillgrund för analysen. Analysen av transkriberingarna blev sedan utskrivet i resultatdelen av arbetet.

4.4. Bearbetning och analys av material

För att lättare kunna bearbeta och analysera materialet transkriberades intervjuerna. Transkribering innebär att intervjuerna skrivs ut ordagrant. Genom att transkribera intervjuer underlättas en noggrann analys av informanternas svar. Transkriberingar är en

tidskrävande process som gör att undersökaren behöver avsätta tid till detta i sin tidsplan (Bryman, 2011). Medvetenhet fanns om att transkriberingar tog tid och därför planerades tid till transkriberingar in i tidschemat för arbetet. Transkriberingarna genomfördes direkt efter att varje intervju var avslutad. Även Bryman (2011) menar att det är viktigt att utföra transkriberingarna kontinuerligt och inte vänta med dem tills alla intervjuer är färdiga. Detta görs för att det annars lätt kan uppstå en känsla av att stå inför en oöverstiglig uppgift. För att skriva ut intervjuerna användes en dator och ett dokument till varje transkribering skapades. Det är viktigt att vid nedtecknandet lyssna uppmärksamt eftersom transkriberingarna ska vara korrekt utskrivna (Bryman, 2011).

Analysen utgick från Brymans (2011) beskrivning av tematisk analys. Tematisk analys innebär att forskaren söker efter teman i dokumenten som ska analyseras. Utifrån de teman forskaren finner i till exempel transkriberingar skapas olika kategorier som informanternas svar koncentreras under. I en tematisk analys används en matris som beskriver olika teman. De olika teman i matrisen är resultatet av en noggrann läsning av samtliga transkriberade intervjuer. Det som informanterna säger i intervjuerna koncentreras i analysen (Bryman, 2011). De olika teman som finns i matrisen utgick från studiens syfte och frågeställningar. Det utformades olika kategorier där informanternas svar delades in i olika kategorier. De kategorier som utformades var, attityder till läsning, hanteringen av elevernas läsattityder och informanternas undervisning. De relevanta svar som informanterna gav enligt det beskrivande temat eller kategorin, skevs in i matrisen under kategorin och under den informant som gav svaret (se figur 1). Denna analysform valdes för att enkelt kunna få en överblick av de svar informanterna gav och vad som identifierats som betydelsefullt i intervjuerna.

ANALYSMATRIS	upplevelser kring elever med lässvårigheters attityder
Lärare 1	Här skrivs informantens svar angående temat in.

Figur 1: ett exempel på matris.

4.5. Studiens tillförlitlighet

Det finns kriterier för vad en tillförlitlig studie bör innehålla. Eftersom denna studie är kvalitativ bör den beskriva de kriterier som gör att studien kan avgöras vara tillförlitlig eller inte. De kriterier som ska uppfyllas är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och

konfirmering. Trovärdighet innebär att resultatet är troliga eller sannolika och överförbarhet innebär att resultatet kan tillämpas på andra kontexter. Pålitligheten kan ses om forskaren får liknande resultat även vid ett annat tillfälle och konfirmeringen innebär att forskarens värderingar inte påverkat undersökningen på något avgörande sätt (Bryman, 2011).

För att se till att dessa kriterier uppfylls i denna studie är resultatet trovärdigt och korrekt återgivet utifrån de svar informanterna gav i intervjuerna. Resultatet är trovärdigt eftersom det är informanternas egna upplevelser och erfarenheter de berättar om. Det är också trovärdigt eftersom transkriberingarna är ordagrant utskrivna och analyserade flera gånger. Det är en sanning för informanterna och troligen representativt för de skolor där de jobbar. Det går dock inte att generalisera resultatet av studien eftersom det enbart är fyra informanter som beskriver sina upplevelser. Överförbarhetskriteriet kan stämma då fler kan ha samma upplevelser och även samma upplevelser i andra ämnen i skolan. Detta är dock något som inte undersökts. Denna studie är pålitlig i det att resultatet speglar informanternas upplevelser och tankar angående elevernas attityder till läsning, deras hantering av elevernas läsattityder och deras läsundervisning. Konfirmeringskriterier är uppfyllt då inga värderingar lagts in i resultatet.

Bryman (2011) beskriver även att reliabilitet innebär att resultatet blir detsamma om studien skulle göras igen. Validitet innebär inte enbart tillförlitlighet utan även om studien undersöker det den var avsedd att göra.

Utifrån dessa antaganden går det att anta att resultatet hade kunnat bli ungefär detsamma om studien gjorts igen och om de nya informanterna har samma eller liknande erfarenheter och upplevelser som de första. Detta är såklart svårt att veta eftersom upplevelser är något som människor upplever på olika sätt på grund av tidigare erfarenheter. Eftersom samtalen utgick från en intervjuguide skulle dock undersökningen kunna göras igen. Genom att förhålla sig till intervjuguiden och samma grundfrågor i intervjuerna kunde studien undersöka det den var avsedd att göra.

5. Resultat

I detta avsnitt presenteras det resultat som framkommit genom analysen av materialet. Avsnittet börjar med en redogörelse för elevernas attityder och motivation till läsning och följs av en redogörelse för hur lärarna upplever att föräldrarna påverkar elevernas läsattityder. Därefter redovisas resultatet som beskriver lärarnas hantering och bemötande av elevernas läsattityder och läsmotivation. Avslutningsvis redogörs hur de gör i sin undervisning för att ta hänsyn till elevernas attityder och motivation till läsning. Hädanefter benämns i denna studie elever med lässvårigheter med enbart ordet elever för enkelhetens skull.

5.1. Informanternas upplevelser av elevernas attityder och motivation till läsning

I intervjuerna framkom det att de i allmänhet finns två olika typer av attityder till läsning. Den första typen av attityder finns hos de elever som tycker läsning är rolig och vill läsa bok efter bok. Den andra återfinns hos dem som tycker att det är tråkigt att läsa och oftast har en negativ motivation till läsning. Samtliga informanter i studien poängterar att de i allmänhet stött på två typer av attityder till läsning.

Jag tycker att det är, spektret är ganska brett. Dem här som bara vill vill vill och tycker det är så roligt och skulle vilja läsa hur mycket som helst liksom. [...]
Och sen finns det dem som går lite trögt (lärare 2).

Det framgick däremot att speciallärare 1 upplever att det finns en tredje typ av attityder. Hon beskriver den tredje typen av attityder till läsning som: ”sen finns det dem som får traggla varenda bokstav, har det trögt och, men de får ihop det”. Enligt henne har de elever som ”tragglar” och tar en bokstav i taget positivare attityder och större motivation till läsningen. Hon menar även att de som ingår i den tredje typen av attityder till läsning gör ”framsteg i hopp”. De tragglar och tar en bokstav i taget och när de sedan kan den står de still i utvecklingen. Efter att de stått stilla ett tag tar de nästa hopp och då lär de sig till exempel de olika funktionsorden (funktionsord är ord som till exempel *och*, *men*, *han* och så vidare).

Det har visat sig att elevernas attityder till läsning har en stor betydelse för deras läsutveckling. Negativa attityder eller låg motivation till läsning ger eleverna svårigheter att utvecklas maximalt. Samtliga informanter upplever detta och dem menar att elever med lässvårigheter har både kunskapsmässiga svårigheter och negativa attityder till läsning.

Båda dessa aspekter hänger samman: utan positiva attityder och hög motivation är det svårt att bemästra sina kunskapsmässiga svårigheter. Kunskapsmässiga svårigheter kan innebära att eleverna till exempel har svårigheter med en av faserna de behöver träda in i för att behärska sin läsutveckling, exempelvis ordavkodningen. Lärare 1 upplever däremot att de elever som har lässvårigheter men positiva attityder eller motivation inte upplever lässvårigheter på samma sätt som dem med negativa attityder. Hon säger att: ”Men då, det blir inte samma tänkt. Det blir inte lässvårigheter på samma sätt tycker jag då.” Med detta menar hon att de med positiva attityder eller positiv motivation reder ut sina svårigheter med tiden och informanten är inte orolig för deras läsutveckling. Både speciallärare 1 och 2 menar att elevernas självkänsla påverkas väldigt mycket av deras attityder till läsning. Speciallärare 2 säger att:

Har man till exempel låg självkänsla och ser sig själv som dålig eller att man inte kan lära sig, så påverkar det ju väldigt mycket hur, om hur man lär sig och även om man tycker att man inte har några svårigheter och inte vill träna eller kompensera så påverkar det också såklart.

I intervjuerna framgår det att eleverna med lässvårigheter har mer negativa attityder till läsning och attityderna kan påverka elevernas läsutveckling på olika sätt. Lärare 1 berättar till exempel att hon kan se att elever med lässvårigheter har en tendens att ha mer negativa attityder eller sämre motivation till läsning. Speciallärare 1 menar att de som har negativa attityder till läsning ofta får en långsammare läsning, att de kan jämföra sig med andra elever och att de ibland inte inser att de är stora och ska gå i skolan. Detta anser hon kan identifieras eftersom attityderna påverkar läsutvecklingen. Hon fortsätter att berätta att det är mycket viktigt att eleverna förstår vad de ska ha läsningen till och att denna förståelse kan hjälpa dem med sina attityder till läsningen. Förstår de vad de ska ha läsningen till blir attityderna lite positivare.

I en av intervjuerna framkom det att motivation nog är det svåraste att ge till en annan människa. Motivation går dock att ibland påverka och lärare kan skapa möjligheter för eleverna att själva skapa sig motivation. Speciallärare 2 säger att: ”motivation är ju det svåraste som finns tycker jag om en elev inte har motivation. För det är ju väldigt väldigt svårt att ge en annan människa motivation”. Det framgår i intervjun att det finns två olika

sorters motivation, inre- och yttre motivation¹. Specialläraren menar att den yttre motivationen är enklare att påverka och ge eleverna men att den inre är svår eftersom den beror på hur en själv känner och exempelvis ser på sig själv. Den inre motivationen är även den typ av motivation som tyder på att eleverna har brister i motivationen. Den yttre motivationen kan påverkas med hjälp av beröm och belöningssystem. Specialläraren menar att: ”det är den inre motivationen som är avgörande egentligen” och den inre motivationen är något som alla lärare behöver jobba med att utveckla hos eleverna trots att det är svårt. Det som kan hjälpa eleverna att skapa en inre motivation är att de får uppleva att de lyckas och att de själva ser att de kan utveckla sin läsförmåga.

Intressanta böcker har visat sig vara en betydelsefull faktor för elevernas utveckling av positiva attityder till läsningen. Lärare 2 upplever att intressanta böcker och lättlästa böcker gör att eleverna får möjlighet att skapa positiva attityder till läsning. Hon berättar att eleverna behöver böcker som är intressanta för eleverna och utan detta kan eleverna få negativa attityder till läsning eftersom böckerna kan ses som tråkiga. Att hitta böcker är något som läraren ser som energikrävande och ett stort engagemang från läraren behövs. Hon menar även att detta engagemang är nödvändigt och något som ingår i en lärares dagliga arbete.

I intervjuerna berättar informanterna att de arbetar med att skriva sig till läsning (ASL). Denna modell kan vara motivationshöjande och detta menar lärare 2. Läraren säger att:

Sen tror jag att motivationen också, det är roligt att sitta vid datorn eller en padda. Hur man nu väljer att göra då. Eh dem tycker det är spännande dem är alltid på, de är ju aldrig så att dem suckar över att dem ska sitta och skriva
(Lärare 2).

Hon upplever att eleverna blir glada och engagerade under de lektioner de har ASL och de verkar även tycka att det är spännande och roligt att sitta vid datorn och arbeta. Därför kan ASL vara ett motivationshöjande arbetssätt som också intresserar och är på elevernas nivå.

Pedagogernas roller i klassrummet och deras egna attityder till läsning påverkar elevernas utveckling. Eleverna läser av de vuxna och till exempel efterlikna pedagogens attityder.

---

¹ Inre motivation är den drivkraft varje elev har som gör att individen vill göra något frivilligt. Yttre motivation är den motivation som kan påverkas genom till exempel belöningar (Vallerand, 2012).

Lärare 1 lyfter i sin intervju att pedagogens egna attityder till läsning har en betydelsefull roll i elevernas utveckling av attityder till läsning. Lärare 1 säger:

Att det är ju viktigt hur jag är inställd till mitt ämne. [...] att går jag in där på mina lektioner att nu ska vi läsa och jag tycker det är pest och pina. Klart att det smittar av sig på eleverna.

Hon menar med detta att om pedagogen har negativa attityder till läsning läser eleverna av dem och det finns då en stor risk att eleverna utvecklar negativa attityder. Hon upplever att en pedagog behöver gå in i ett klassrum och vara engagerad och känna glädje för ämnet den ska undervisa i för att eleverna inte ska tappa motivationen och sina positiva attityder till ämnet. En pedagog som går in i klassrummet med negativa attityder till exempelvis en svensklektion och läsning sänker eleverna och ger dem inga möjligheter till egen utveckling. Därför menar informanten att pedagogens förhållningssätt och attityder till läsning troligen är det viktigaste för att eleverna ska ges en god läsutveckling. Speciallärare 1 nämner att när hon ska undervisa eleverna blir hon en stark markör. Hon blir detta för att både elever med svårigheter och elever som inte har svårigheter läser av situationen och förstår att de som går ifrån klassrummet och arbetar med henne har svårigheter av olika slag. Informanten upplever att hon ses som en starkare markör för svårigheter ju äldre eleverna blir och anser att det är svårare att arbeta med elevernas syn på speciallärarens roll ju äldre de blir.

5.2. Informanternas erfarenheter av föräldrarnas påverkan på elevernas attityder och motivation till läsning

Föräldrarnas attityder till läsning har i intervjuerna visat sig vara en stor bidragande faktor till elevernas läsattityder och läsmotivation. Speciallärare 1 och 2 understryker i sina intervjuer att föräldrarnas attityder till läsning har en stor påverkan på elevernas attityder till läsning. Speciallärare 1 upplever även att föräldrars attityder till läsning är något av det viktigaste i elevernas utveckling av läsattityder. Samtliga informanter upplever därefter att det är viktigt att prata positivt om läsning inför föräldrarna.

Det framgår i intervju svaren att det är viktigt att prata om läsningen i både skolan och i hemmet och på olika sätt. Det är viktigt att understryka hur viktig läsningen är och att det gynnar deras barn om de pratar positivt om läsningen i hemmet. Det framgår även att lärare kan behöva uppmuntra och ge föräldrarna stöd för att de tillsammans ska kunna ge eleverna

möjligheter att utveckla positiva läsattityder. Lärare 1 säger: ”man försöker ju få in föräldrarna jättemycket” och hon berättar att hon brukar göra detta genom att prata med föräldrarna om att det är viktigt att läsa hemma. Hon brukar även uppmuntra föräldrarna att läsa högt eller tillsammans med barnen för att de då kan få en mysig stund och att på så sätt få möjlighet att ”åka på äventyr tillsammans med sina barn i bokens värld”. Hon fortsätter att berätta att om inte detta går hem hos föräldrarna får hon lägga mer tid på läsningen i skolan, så att eleverna ges de möjligheter de behöver för att utveckla sin läsning. Hon kan även samtala med kollegor och tillsammans hjälps de åt att ägna mer tid på de elever som inte får möjligheter till läsningen i hemmet.

Föräldrar kan behöva peppas och uppmuntras då de inte behöver ha negativa attityder till läsning utan att de kanske istället känner att de inte kan. Föräldrarna kan känna sig begränsade i sin egen läsning och har därför svårt att stötta sitt barn. Föräldrar kan också visa tendenser till att ha negativa läsattityder men det behöver inte betyda att de har det. Lärare 1 berättar om en tidigare erfarenhet då hon arbetade på en skola med hög invandrartäthet.

För då var det svårare, för då tycker dem ju att: jag kan ju inte. Men det är bättre att du försöker än att du inte gör någonting alls. Och att man fick liksom peppa föräldrarna att du fixar det här. Hjälpa kanske att serva med böcker, väldigt enkla, kanske bilderböcker även om de går i 3an så är inte det fel med en kort bilderbok. Det behöver ju inte vara jättelånga texter (Lärare 1).

Med detta menar hon att det föräldrarna gör, till exempel ger eleverna en bilderbok, hjälper dem i deras läsutveckling och att det inte behövs mycket utan även det lilla hjälper. Speciallärare 1 berättar också att hon till exempel brukar ringa och prata med föräldrar till de elever som hon har extra undervisning med. Hon brukar under dessa samtal erbjuda sin hjälp och föräldrarna får välja om de vill ha hjälp av henne eller inte. Hon berättar att hon ibland kan vara med på föräldramöten för att prata och uppmuntra föräldrarna att läsa mycket hemma med eleverna. Hon brukar understryka hur mycket läsningen betyder och även bokens värde för att föräldrarna ska få en förståelse för hur viktigt det är med läsning. På föräldramöten kan hon ibland uppleva att ”pappor oftast sitter längst bak i klassrummet” och efter en stund brister i uppmärksamheten. Hon kan uppleva denna brist av uppmärksamhet som tendenser till negativa läsattityder men det behöver inte betyda att föräldrarna har detta. Speciallärare 2 menar även hon att föräldrarna behöver veta att om

de pratar positivt om läsning med barnen, och därmed har positiva attityder till läsning hemma, gynnas deras barn i läsutvecklingen.

Läsläxan² är något som uppmärksammas i intervjuerna och att nivån på läsläxan ska vara lagom för alla elever. Lärare 1 upplever att läsläxan ska placeras på elevernas nivå så att föräldrarna slipper att bråka med eleverna och enbart se det negativa hemma. Läxan ska vara på elevernas nivå för att de elever som kanske inte får tillräckligt med stöttning hemma ska klara av den. Hon menar att läsningen hemma ska vara lustfylld och eleverna ska uppbygga en vilja att läsa för sina föräldrar hemma.

Föräldrarna kan ibland ha svårt att förstå meningen med läsning och att läsning kräver mycket tid, övning och engagemang. Lärare 2 nämner i sin intervju att hon upplever att föräldrar i viss mån är medvetna om hur komplex läsning är och att eleverna behöver öva på den för att bli bättre. Hon upplever dock att någon eller några föräldrar ibland inte förstår vitsen med att öva läsning hemma eftersom eleverna gör det i skolan. Hon menar att detta kan få till följd att eleverna inte övar på sin läsning hemma och att de utvecklar negativa attityder till läsning och därmed kan stoppa dem i deras läsutveckling.

Skolan och hemmet ska arbeta tillsammans för att utveckla eleverna på bästa möjliga sätt och därför är förhållningssättet otroligt viktigt. Förhållningssättet till läsning behöver vara samma i hemmet och skolan för att eleverna ska utvecklas optimalt i sin läsning. Speciallärare 2 hävdar i sin intervju att förhållningssättet som både skolan och föräldrarna har till läsning bör vara densamma för att eleverna ska få samma möjlighet att lära sig läsa. Det blir svårt att utveckla elevernas läsförmåga om skolan och hemmet inte arbetar och förhåller sig till läsning på liknande sätt. Därför upplever informanten att ett gemensamt förhållningssätt behövs för elevernas läsutvecklings skull.

5.3. Informanternas beskrivningar av deras hantering och bemötande av elevernas läsattityder och läsmotivation

Det viktigaste för att stötta eleverna i deras läsutveckling är att bemöta eleverna positivt och engagerande. Det framgår även att det är viktigt att vara ärlig med eleverna. Något som också kan hjälpa eleverna att få en förståelse för vad som krävs, av dem som elever, för att utveckla läsningen är att ge praktiska exempel. Samtliga informanter understryker i

---

² Läsläxa innebär att eleverna läser olika texter hemma. Oftast ur deras läsläxbok, den magiska kulan (Wänblad, 2011).

sina intervjuer att det viktigaste är att stötta eleverna i deras läsutveckling. Två informanter anser dessutom att det är viktigt att bemöta eleverna genom att vara ärlig. Med detta menar de att de samtalar med eleverna och är tydliga med att eleverna har det svårt med läsningen och att det är därför de behöver öva lite extra på att läsa. Däremot håller inte lärare 1 med om att vara ärlig med eleverna är bra och bemöter inte eleverna genom att säga att de har lite svårt med läsningen, eftersom hon anser att ärligheten sänker elevernas självkänsla och förhindrar deras attityder till läsning. De informanter som anser att ärlighet är viktigt anser även att det kan vara bra att ge eleverna praktiska exempel som anknyter till deras vardag. Ett praktiskt exempel lärarna kan ge eleverna som anknyter till deras vardag är om de utövar en sport, exempelvis ishockey. De berättar då att de övar på skridskoåkningen för att bli bättre ishockeyspelare och att det krävs samma engagemang och övning med läsningen för att bli en bättre läsare. Övning krävs för att de ska bli bättre läsare och informanterna menar att det kan hjälpa eleverna att få en förståelse genom att använda ett praktiskt exempel.

Elever som har lässvårigheter behöver få tydliga riktlinjer och de behöver få känna att deras lärare är tydliga och engagerade i den undervisning de får. Det betonades även i intervjuerna att det är viktigt att bemöta eleverna på rätt nivå. Detta är något som samtliga informanter upplever och framhåller i sina intervjuer. Lärare 1 och 2 menar att elevernas läslära³ och läsläxa bör vara anpassad till nivån eleverna är på. Lärarna har hanterat detta genom att ge sina elever nivåanpassade läsläxor. Några har en enklare variant av läxboken och några får en helt annan text som läsläxa. Speciallärare 1 och 2 menar båda att tydligheten är viktig i bemötandet. De anser att lärare och speciallärare bör vara tydliga i sina förklaringar och i undervisningen.

De som arbetar med eleverna behöver visa dem deras utveckling, framgång och uppmärksamma allt positivt eleverna gör kring läsning. Detta arbete är viktigt för att stärka elevernas självkänsla och därmed också förbättra deras attityder till läsning. Får de känna att de lyckas stärks självkänslan och i längden skapas då positiva attityder till läsning. Att ha en god relation med eleverna är också något som visat sig vara viktigt för elevernas utveckling och läsattityder. Speciallärare 1 och 2 understryker detta och menar att eleverna behöver få lyckas för att utveckla sina attityder till läsning. Båda speciallärarna upplever också att en relation med eleverna är viktig för att kunna bemöta och hantera deras

---

³ Läslära-Det läromedel de använder i svenskan, exempelvis arbetsboken till *Den magiska kulan*.

läsattityder på ett bra sätt. Speciallärare 1 berättar att: ”men nu är det jättemycket relationsskapande. [...] Det jag skapar i relation, annars går det inte. Det är en omöjlighet”. Hon menar med detta att genom att upprätta en god relation känner sig eleverna trygga med de lärare som arbetar med dem och de kan då öppna sig mer och ta emot den hjälp de behöver. Genom att ha en god relation till eleverna berättar speciallärarna att bemötandet och hanteringen av läsattityderna blir enklare eftersom de då vet hur eleverna fungerar och vad de mår bra av.

Lärare, speciallärare och föräldrar behöver arbeta tillsammans för att ge eleverna möjligheter att utvecklas. Tillsammans kan lärare, speciallärare och föräldrar komma fram till hur de ska gå till väga i framtiden, lösningar och hur de på bästa sätt ska uppmuntra eleverna. Det är viktigt att bemöta både föräldrarna och eleverna på ett bra sätt och vara lyhörd. Föräldrar kan ha goda tankar och idéer och därför är det viktigt att vara öppen och lyhörd för dessa tankar och idéer. Lärare 1 understryker detta i sin intervju och säger:

Jag har ju gjort så om det kvarstår lite högre upp då kan ju jag jobba på mina raster liksom att man pratar med föräldrar har man suttit kvar på eftermiddagen också på fritids till exempel. [...] Hur känner ni, är det för jobbigt då kan vi göra något annat. Vi kan lägga den här boken åt sidan. Vill ni ha något annat material så då gör vi det och jag är väldigt noga med att lyssna in. Innan jag gör någon förändring så och också pratar med barnet. Sen vet man ju själv att barnen säger en ska och sen säger dem en annan sak hemma därför är det så himla viktigt att man kan prata med föräldrarna med.

I intervjuerna med lärare 1 och speciallärare 1 berättar de att de undervisar elever med lässvårigheter i en liten grupp eller en och en för att kunna ge dem det stöd de behöver för att utvecklas optimalt. Eleverna får också bli sedda och känna att de tas på allvar genom *en-till-en-undervisning*. Speciallärare 1 berättar att hon varit med som en extra resurs och hjälpt de elever som behöver extra hjälp i klassrummet men detta ledde till att hon och eleverna inte fick möjligheten att ”grotta ner” sig i elevernas svårigheter och verkligen reda ut vad som gör att eleverna har svårigheter. Specialläraren upplever att eleverna blir glada och få bli sedda när de får *en-till-en-undervisning* och detta kan göras enkelt genom att använda rösten och låta överraskad eller säga ”att klarade du av detta, vad duktig du är” och så vidare.

Det är viktigt att involvera eleverna i undervisningen och involveringen av eleverna upplevs ge dem mer utrymme att själva beskriva vad de behöver och vad de vill göra. Det är då enkelt att bygga vidare på elevernas tankar om vad de vill, behöver och vad de kan. Beröm och feedback är också något som visat sig ha en positiv påverkan på elevernas läsutveckling, dock behöver feedbacken vara specifik för att eleverna ska utvecklas optimalt. Speciallärare 2 understryker vikten av att involvera eleverna i arbetet med läsningen. Hon upplever att bemötandet blir bättre liksom undervisningen då eleverna är involverade och själva kan beskriva vad de behöver. Hon nämner att det är bra att fråga eleverna hur de gör när de ska ta sig an ett nytt ord, vilken strategi de använder sig av helt enkelt. Hon berättar sedan att hon utgår från denna strategi och bygger vidare på den för att hjälpa eleverna att utvecklas. Hon anser att beröm och feedback kan hjälpa eleverna att utvecklas i sin läsning samt utveckla attityderna till läsningen positivt. Specialläraren säger:

Att vara ganska specifik i sin feedback eller sitt beröm, om att inte bara berömma sådär generellt att åh vad duktig du är eller vad bra, det var bra gjort eller så. Utan mer vad är det i det här du gjort som är bra.

Med detta menar hon att den som arbetar med eleverna behöver uttrycka specifikt vad det var som eleverna gjorde bra, exempelvis ”Vad bra du ljudade det ordet”.

5.4. Informanternas beskrivningar av den egna läsundervisningen

De olika beskrivningarna av undervisningen skiljer sig åt. Det görs olika saker för att ge eleverna möjligheter att lära. *Upprepad läsning* är en aktivitet som används för att utveckla elevernas läsning och för att eleverna ska få känna lycka över att de lyckas läsa en text efter övning. Upprepad läsning anses vara en bra metod för att eleverna får träna på ordavkodningen. Metoden anses också lämplig då eleverna får möjligheter att se sin utveckling då texterna blir svårare. Tre av informanterna återger sina upplevelser av *upprepade läsning* och de berättar att de i årskurs 1 arbetar mycket med metoden just nu. De läser en text fyra gånger innan de byter till nästa och dessa texter är anpassade till individernas läsförmåga. De läser texterna två och två och arbetar då med en annan elev som är på ungefär samma nivå. De tre informanterna anser att upprepade läsning är en bra metod för att få eleverna att känna sig trygga med texten och även att de får känna att de lyckas som läsare. Lärare 1 säger att de kanske inte reder ut texten första gången de läser den men efter tre fyra gånger gör dem det. Lärare 1 berättar även att upprepade läsning gett

goda resultat i den klass hon har nu. Gruppen/ klassen har fått högre resultat på ett ordtest de gjort än hennes tidigare årskurs 1.

ASL är en annan metod som framkommit vara positiv för elevernas läsutveckling. Den har varit bra eftersom eleverna får arbeta med sina egna texter och att de hör hur varje enskilda bokstav uttalas när de skriver dem på datorn. Lärare 1 och 2 arbetar med ASL och menar att detta har visat sig vara en positiv arbetsform i deras klass. Eleverna får då möjlighet att arbeta med sina egna texter och detta anser lärare 1 vara mycket bra eftersom texterna då hamnar på elevernas egna nivåer. Lärare 1 upplever att det är utvecklande för elevernas läsutveckling att samtidigt som de skriver får höra varje enskilda bokstav och ordet de skriver. Hon säger att: ” jag tror ju att det är bättre att man har två verktyg”. Med detta menar hon att eleverna bör både få skriva och höra det de skriver. Lärare 2 upplever också att det är bra att de får höra det de skriver. Hon anser att ASL hjälper eleverna med den fonologiska medvetenheten, eftersom de får en bättre förståelse för sambandet mellan ljud och bokstav då de hör hur bokstäverna de skriver ska uttalas.

Det första lärare kan göra är att alltid börjar med enkla texter eller böcker som enbart består av några få ord. Genom att använda små enkla böcker som eleverna förstår och kan läsa ges dem möjligheter att känna glädjen med att lyckas och glädje med läsningen. Det är bra att börja med bokstäverna och att koppla ihop dem till små ord. Detta kan lärare göra för att både kartlägga var eleverna ligger i sin läsutveckling men också för att se var de ska börja för att kunna lägga undervisningen på elevernas nivå. De kan efter att ha kartlagt vilka bokstäver och ord eleverna behärskar, bygga vidare utifrån elevernas ordkunskaper och succesivt öka svårighetsgraden. Detta är något som lärare 1 och speciallärare 1 understryker i sina intervjuer. Speciallärare 1 beskriver i sin intervju att hon brukar använda sig av små böcker med ungefär tre ord på varje sida där de två första orden kan utgöras av samma ord, till exempel vi ska äta, vi ska sova och så vidare. Dessa små böcker brukar hon använda för att eleverna ska få känna att de har läst en bok, vilket tidigare har ökat motivationen hos de elever som hon arbetat med.

Gruppindelningen har visat sig vara viktig för elevernas lärande. De delas in olika beroende på hur uppgiften de får är utformad. Det kan ibland dela upp eleverna med andra som är på samma nivå och ibland blandar de ”svaga” och ”starka” elever. En informant säger att: ”om du har läsare som läser svagt så krävs det att du behöver hjälp liksom av någon som läser lite bättre”. Med detta menar hon att hon sätter samman elever som är starka läsare

tillsammans med någon som är en lite svagare läsare för att eleverna ska få känna att de klarar av uppgiften tillsammans och att de starkare läsarna i denna konstellation fungerar som stötspelare för den svaga läsaren. En annan informant berättar att hon låter en elev som har positiva attityder till läsning få läsa med en som har negativa attityder. Hon gör så för att den elev som har mer tveksamma attityder på så sätt ska få positivare attityder av den som är mer positiv till läsning. Informanterna anser att gruppammansättning är mycket viktig eftersom alla elever ska ha en möjlighet att klara av uppgiften. De anser att eleverna får möjlighet att klara uppgiften genom att gruppammansättningen är nivåanpassad till uppgiften. De berättar även att när de förhör läsläxan har valt att låta två elever som läser på ungefär samma nivå läsa tillsammans. Detta gör de för att eleverna ska få ut så mycket som möjligt av läsningen. De anser även att när de läser tillsammans med en som är på ungefär samma nivå gör att eleverna inte tappar motivationen till läsning då de får känna att de inte är ensamma utan att det finns någon mer som läser på ungefär samma nivå som de själva.

Det finns olika tillvägagångssätt för hur lärare skulle gå tillväga om de fick elever som var omotiverade och hade negativa attityder till läsning. Exempelvis skulle lärare kunna börja med att läsa mycket för eleverna och sedan succesivt låta eleverna läsa mer själva. Det är viktigt att lärare inte är rädda för att stanna upp elever och låta dem arbeta med samma sak, till exempel ordavkodningen, ett tag eftersom det är bättre att eleverna behärskar förmågan ordentligt innan de går vidare i sin läsutveckling. Att leka fram läsningen och utmana eleverna är två andra tillvägagångssätt som lyfts och kan vara roliga ingångar till läsningen för en del elever. Lärare 1 beskriver till exempel i sin intervju att hon skulle börja med att läsa mycket för eleverna och inte "tvingat" dem att läsa själva. På detta sätt hade hon försökt "få in eleverna i bokens värld" och hon hade succesivt låtit eleverna läsa mer och mer tills de läser allt själva. Hon hade sedan inte varit rädd för att stanna upp och arbetat med samma sak en längre period. Lärare 2 menar, som lärare 1, att hon hade stannat upp och kanske backat något steg för att ge eleverna möjlighet att utvecklas och ge dem tid att lära sig behärska förmågorna eller faserna bättre. Hon hade också lekt mer med läsningen och barnen för att skapa ett lustfyllt lärande. Hon hade troligen använt sig av olika spel som eleverna även fått ta med sig hem för att öva mer där också. Lärare 2 säger att hon: "tror ju på det här med utmaning och det lekfulla" och att hon därför skulle göra olika så kallade läsutmaningar.

Ett annat material som kan användas för att ge eleverna möjlighet att lära sig ljuden som hör ihop med de olika bokstäverna långsamt är *Fonomix*. Eleverna får i detta material se bilder av hur munnen ser ut när vi uttalar olika ljud och även var i munnen ljuden kommer ifrån. Det finns sedan bilder på olika föremål som eleverna kan koppla samman med ett ljud, exempelvis första bokstavens ljud. Det finns även en berättelse som knyter an till ljuden för att eleverna enklare ska kunna koppla samman ljuden med bilder och därmed komma ihåg ljudet på ett enklare sätt. De kan även få spegla sig själva och se hur deras mun ser ut när de gör orden. Det kan vara viktigt att kartlägga vilka ljud eleverna behärskar och om de kan ljuda ihop bokstäver till ord. Efter kartläggningen kan läraren bygga vidare på de kunskaper som eleverna har. Funktionsorden är också bra att börja med tidigt då dessa kan vara svåra för eleverna. Olika spel, exempelvis Memory, kan då vara till hjälp och även hastighetsövning kan vara bra för elevernas läsutveckling. Eleverna behöver olika övningar för att ta sig an en text. De kan till exempel behöva både läsa en text och lägga ut de exakta orden de läst i texten för att förstå texten och utveckla sin ordavkodning. Eleverna kan också ha nytta av att få höra sig själva och analysera sig själva. Speciallärare 1 använder sig av *fonomix* och anser att detta material är mycket bra för den långsamma inläringen av ljuden och bokstäverna. Hon berättar också i sin intervju att hon kartlägger vilka ljud eleverna behärskar och vilka bokstäver och ord de kan ljuda ihop. Hon arbetar också med funktionsorden och hastighetsövar med eleverna för att utveckla deras läsning. En annan metod hon använder sig av är böcker som eleverna får läsa och till dessa böcker får de med sig en burk full med ord. I burken eleverna får ligger de ord som eleverna stött på i böckerna. Med hjälp av samtliga ord ska eleverna lägga ut de exakta meningarna som förekommer i boken. Detta gör hon för att eleverna ska få öva på texten flera gånger och på olika sätt. Specialläraren spelar ibland in eleverna och lyssnar därefter på inspelningarna tillsammans och analysera dem ihop. Hon ställer då frågor som ”Vad var det som lät konstigt eller vad var det du gjorde bra”.

En annan arbetsmetod som kan utveckla elevernas läsning är de olika lässtrategierna. Den fonologiska medvetenheten är grunden för elevernas läsutveckling och det är därför viktigt att arbeta tidigt och mycket med denna. Något annat som är bra för elevernas läsutveckling är högläsning och nivåanpassade böcker då läsningen blir på elevernas nivå. Tematiskt arbete är också bra för att enkelt individanpassa undervisningen för varje enskild elev. Speciallärare 2 lyfter arbetet med de olika lässtrategierna i hennes intervju. Hon menar att det är viktigt att eleverna får med sig olika strategier så att de kan behärska

läsförståelseförmågan. Hon anser även att grunden till en god läsutveckling ligger i att lärare arbetar med ordkunskap eller med andra ord den fonologiska medvetenheten. Nivåanpassade böcker är något hon förespråkar då eleverna kan arbeta med samma saker fast på sin egen nivå. Högläsning är en annan aktivitet som hon anser är viktigt att lärare använder i klassrummet för att kunna anpassa den till alla elever. Hon anser även att det är viktigt med boksamtal och textsamtal efter att ha läst, för att skapa möjligheter för alla att förstå texten de läst på olika sätt. Hon menar även att det är bra att arbeta tematiskt eftersom läraren då kan individanpassa och samtidigt arbetar alla med samma sak.

Att spela på elevernas förväntan och att låta eleverna använda sig av så många sinnen som möjligt är något som kan göra eleverna engagerade och intresserade. Speciallärare 1 tror på att gömma saker, överraska och spela på elevernas förväntan. Hon anser också att det är viktigt att använda så många sinnen som möjligt för att skapa olika möjligheter för eleverna att lära sig. Speciallärare 2 berättar att när hon arbetade som lärare slog hon in högläsningssboken i svart papper och efter varje kapitel fick eleverna olika uppgifter som passade ihop med varje enskilt kapitel. De fick efter ett kapitel till exempel rita en bild och till ett annat fick de skriva en fortsättning, och så vidare. Detta såg hon väcka intresse hos eleverna och de bearbetade texten på olika sätt så att alla elever hade möjlighet att lära sig den och visa vad de kunde.

Något som varit genomgående är att intressera eleverna och utgå från elevernas egna intressen. Att anpassa undervisningen och vara tydlig är också viktigt för att skapa möjligheter för varje enskild individ att lära sig. Eleverna ska inte behöva känna sig ensamma utan att alla utvecklas och arbetar tillsammans. Speciallärare 1 säger till exempel att hon skulle utgå från: ”personens namn, familj och vad den är intresserad av. Mm och skulle den tycka om ishockey, då skulle jag nog skapa ishockeyspel”. Hon menar att hon skulle skapa olika ordspel utifrån elevernas intressen och till exempel gömma ord i hjälmar om eleverna skulle tycka om ishockey. Samtliga informanter menar att undervisningen bör anpassas för eleverna och gruppen de har. Speciallärare 2 och lärare 2 berättar att tidigare forskning visar att olika metoder fungerar och att det är viktigt att se vilken som passar till gruppen läraren har. När informanterna nämner tidigare forskning, nämner de dessa generellt och ger inga specifika namn på forskare. Samtliga informanterna nämner också att det är viktigt att vara tydlig i sin undervisning för att underlätta för eleverna. De understryker hur viktigt det är att alltid finnas tillgänglig och stötta eleverna. Lärare 1

menar att eleverna inte ska känna sig ensamma utan att alla gör denna resa tillsammans. Hon avslutar med att berätta att det inte finns någon ”quickfix” utan att lärarna bör lägga ner tid och engagemang på undervisningen för att eleverna ska utvecklas på bästa sätt.

5.5. Sammanfattning av redovisade intervjusvar

Informanterna beskriver betydelsen av föräldrarnas attityder till läsning och hur den påverkar elevernas läsattityder. Myrberg (2007), Frykholm (2007) och Liberg (2006) hävdar även dem att föräldrarnas attityder och elevernas hemmiljö påverkar deras läsutveckling. Både informanterna och forskarna menar att eleverna behöver olika förmågor för att anses kunna läsa (Myrberg, 2007; Westlund, 2009; Wengelin & Nilholm, 2013; Lundberg & Herrlin, 2005; Duke & Block, 2012). Informanterna beskriver vikten av elevernas attityder och motivation till läsning och hur stor påverkan det har på elevernas läsutveckling. Även Duke och Block (2012) och Sideridis, Mouzaki, Simos och Protopapas (2006) beskriver betydandet av detta. Lässvårigheter menar informanterna beror på både kunskapsmässiga svårigheter och negativa attityder och motivation till läsning. Speciallärare 2 nämner att feedback är viktigt för elevernas utveckling och att högläsning är en bra metod för att utveckla elevernas läsutveckling. Tidigare forskning visar även att feedback är viktigt för elevernas läsutveckling (Duke & Block, 2012; Oostdam, Blok & Boendermaker, 2015; Amendum, Vernon-Feagans & Ginsberg, 2011). Speciallärare 2 upplever även att lässtrategier behöver utvecklas för att eleverna ska få en förståelse för den text de läser. Detta menar även Westlund (2009) att eleverna behöver utveckla för att stimulera läsförståelsen. Oostdam, Blok och Boendermaker (2015) och Amendum, Vernon-Feagans och Ginsberg (2011) beskriver metoden upprepad läsning och menar att detta är en god metod för att utveckla elevernas läsning. Denna metod använder sig två av informanterna av och tre av informanterna upplever att den är bra för att utveckla elevernas läsning. Liberg (2006) och lärare 2 nämner hur viktigt det är att eleverna har intressanta böcker att läsa för att kunna få möjligheter att utveckla läsningen. Samtliga informanter liksom tidigare forskning understryker att det finns ett samband mellan elevernas attityder och motivation till läsning och deras läsutveckling (Amendum, Vernon-Feagans & Ginsberg, 2011; Melekoğlu & Wilkerson, 2013).

6. Diskussion

Detta avsnitt kommer att inledas med en diskussion om metodvalet, urvalet och genomförandet av studien. Efter denna diskussion följer en reflektion över studiens resultat. Avsnittet avslutas med förslag till fortsatt forskning inom området.

6.1. Metoddiskussion

Den forskningsansats som använts, teorier om det subjektiva, har visat sig passa studien och inneburit att informanterna kunnat återge sina upplevelser och beskrivningar om elevernas läsattityder, deras hantering av elevernas läsattityder och läsundervisning. En kvalitativ ansats valdes eftersom semistrukturerade intervjuer var den form av materialinsamlingen som ansågs bäst passa studiens syftesformulering. Informanterna fick genom semistrukturerade intervjuer möjlighet att beskriva och berätta om sina upplevelser av elevers läsattityder, hur de hanterar dessa och hur de går till väga i sin läsundervisning. Intervjuaren hade även möjlighet att ställa följdfrågor som gav ytterligare fördjupningar av det informanterna svarade. Detta gjorde att den relevanta information som informanterna gav intervjuaren fick ett djup och svaren blev utvecklande och informationsrika.

Intervjuerna genomfördes i informanternas respektive arbetsrum och klassrum. Detta gjordes för att vi skulle kunna stänga om oss och sitta avlägset från eleverna och annan personal. Trots att vi satt avsides blev en intervju avbruten av att några elever knackade på. Intervjun och svaren påverkades dock inte av detta avbrott.

Det strategiska urvalet av informanter kan ses som en svaghet i studien då enbart fyra informanter kontaktades. De informanter som kontaktades var strategiskt utvalda för att de besitter mycket relevant information och kunskap om området och kunde därför ge mig tillräckligt med information till studien. Eftersom svaren bedömdes ge tillräckligt med information kontaktades inga fler potentiella informanter. Informanterna i studien ingick i två olika grupper av kompetenser, lärare och speciallärare. Detta har visat sig vara bra för studien då jag anser att resultatet har fått ett mer djup. Speciallärare är oftast de som arbetar mer intensivt med elever med lässvårigheter och lärarna har i sina intervjuer refererat till speciallärarna. Därför tror jag att det varit bra och viktigt med både lärare och speciallärare i studien. Det har också gjort att två perspektiv synliggjorts eftersom informanterna besitter olika kunskaper och kompetenser. De informanter som valdes ut var kända sedan tidigare

då verksamhetsförlagd utbildning genomförts på den skolan de arbetar på. En av informanterna arbetar på två skolor och den andra skolans arbetssätt är inte känt sedan tidigare. En svaghet med metoden är just att informanterna arbetar på samma skola och att dem är kända sedan tidigare erfarenheter. De svar informanterna gav kan ha påverkats av att vi känner varandra sedan tidigare. Troligen har detta inte påverkat informanternas svar eftersom frågorna var öppna och de kunde svara öppet på frågorna. Eftersom enbart fyra informanter intervjuats, att de arbetar på samma skola och att studien undersöker informanternas upplevelser och egen beskrivning av hanteringen av läsattityder och läsundervisning kan resultatet som framkommit i studien som tidigare sagt inte generaliseras.

Den tematiska analysen och transkriberingarna som genomförts har fungerat som förväntat. Transkriberingen tog den tid som var beräknad för dem. En informant blev sjuk vid det tillfälle vi tidigare bokat in och en ny tid fick bokas in veckan efter. Detta gjorde att en transkribering fick göras lite senare än de andra men detta påverkade inte tidsplanen. Den tematiska analysen innebar att transkriberingarna bearbetades grundligt då dem arbetades igenom flera gånger. Kategorierna som skapades i den tematiska analysen färglades med tre olika färger i transkriberingarna och sedan sammanfattades detta i en matris (exempel finns på s.14 i metoddelen av denna uppsats). Föräldrarnas påverkan på elevernas attityder till läsning placerades under samma kategori som elevernas attityder till läsning, eftersom föräldrarnas läsattityder är en faktor som påverkar elevernas läsattityder. Matrisen fungerade sedan som ett hjälpmedel när resultatet skulle skrivas fram, vilket kan ses som en styrka i arbetet eftersom transkriberingarna analyserades och bearbetades vid flera tillfällen.

Föräldrarnas attityder till läsning och deras påverkan på eleverna var något som reflekterades över innan studien genomfördes. Det skrevs dock ingen frågeställning om detta i början utan den första frågeställningen ändrades under intervjuernas gång. Eftersom reflektioner om föräldrarnas attityder till läsning och hur dem påverkar eleverna skett innan studien genomfördes och samtliga informanter samtalande om detta i intervjuerna, ändrades en frågeställning då detta sågs vara viktigt för studien. Det ansågs viktigt för studien och frågeställningarna eftersom informanterna nämnde detta och att tidigare forskning ser föräldrarnas attityder till läsning som en viktig faktor till att eleverna kan få negativa

attityder till läsning. Det ansågs inte enbart som ett viktigt sidospår utan även att de skulle förankras i hela studien.

Styrkan med studien är att de frågor som finns med i intervjuguiden var öppna och gav informanterna möjlighet att ge utförliga svar. En annan styrka med studien är att de svar som givits är tillförlitliga eftersom de är sanna för de informanter som intervjuats. Det går även att genomföra studien igen eftersom frågorna i intervjuguiden är öppna och ger andra informanter samma möjlighet att ge utförliga egna svar och beskrivningar av sina upplevelser.

6.2. Resultatdiskussion

Resultatdiskussionen är indelad i tre olika avsnitt som reflekterar de olika delarna som återfinns i resultatet. Informanternas upplevelser om elevernas läsattityder och läsmotivation och Informanternas erfarenheter av föräldrarnas påverkan på elevernas attityder och motivation till läsning har i diskussionen valts att sammanställas under en rubrik. De andra två delarna är informanternas beskrivning av deras hantering av elevernas läsattityder och läsmotivation samt informanternas beskrivningar av deras läsundervisning.

6.2.1. Informanternas upplevelser och erfarenheter av elevers läsattityder och läsmotivation

Studiens frågeställning var att undersöka hur lärare och speciallärare i årskurserna 1–3 upplever att elever med lässvårigheters attityder och motivation till läsning påverkar deras läsutveckling. Syftet gav informanterna svar på i sina intervjuer. Det resultat som studien fick utifrån detta syfte var att elevernas läsattityder och läsmotivation påverkar elevernas läsutveckling. Den tidigare forskningen gav också samma svar som informanterna. Duke och Block (2012) och Sideridis, Mouzaki, Simos och Protopapas (2006) skriver i sin forskning att elevernas attityder och motivation till läsning påverkar elevernas läsutveckling. Studiens informanter är samstämmiga och har upplevelser av den tidigare forskningens antaganden om att elevernas läsattityder och motivation påverkar läsutvecklingen. Lundberg och Herrlin (2005) som definierar studiens teoretiska utgångspunkt lyfter även dem att eleverna behöver ha läsmotivation i sin läsutveckling. Studiens informanter, den tidiga forskningen och studiens teoretiska utgångspunkt visar att elevernas läsattityder och läsmotivation har ett samband med elevernas läsutveckling. Det som kan ses som problematiskt med detta svar är att alla elever är olika och det behöver inte betyda att elever som har lässvårigheter har negativa läsattityder och läsmotivation.

Det finns också elever som har lässvårigheter men positiva läsattityder och läsmotivation. Utifrån tidigare forskning kan deras lässvårigheter bero på andra brister i läsutveckling, som till exempel brister i avkodningen.

Motivationen till läsning har visat sig vara en utmanande uppgift att ta sig an som lärare eftersom attityder och motivation till läsning är något individuellt som eleverna skapar inom sig själv. Det är också den svåraste faktorn, i elevernas läsutveckling, att ge eleverna. Både speciallärare 2 och den tidigare forskningen visar detta (Duke & Block, 2012; Sideridis, Mouzaki, Simos & Protopapas, 2006). Precis som Speciallärare 2 tror jag att det är svårt att som lärare överföra positiva attityder eller motivation till läsning. Däremot kan lärare skapa förutsättningar i undervisningen för att eleverna själva ska kunna skapa positiva attityder eller motivation till läsning. Läraren kan ge eleverna förutsättningar att skapa positiva läsattityder och läsmotivation genom att ge positiv feedback.

Tillgången till intressanta böcker har visat sig vara en viktig faktor till att eleverna ska kunna utveckla positiva attityder och motivation till läsning. Både lärare 2 och Liberg (2006) menar att det är viktigt att eleverna får tillgång till intressanta böcker. De anser att utan dem kan eleverna tappa läslusten och därmed utveckla negativa attityder och lägre motivation till läsning. Tillgången till intressant litteratur är viktig för att eleverna ska få möjlighet att utveckla läsintresset och få känna glädjen att läsa. Läsintresset är också en fas som ingår i elevernas läsutveckling och som ingår i studiens teoretiska utgångspunkt. Med detta sagt behöver inte detta betyda att eleverna måste få läsa intressanta böcker hela tiden. Eleverna behöver också få läsa olika sorters texter för att utvecklas till goda läsare. Det innebär att de ibland kan behöva läsa en ”tråkig” bok men att det finns böcker tillgängliga som intresserar dem tror även jag, precis som lärare 2 och Liberg, är viktigt.

Studiens första frågeställning, vad upplever informanterna att elevernas attityder och motivation påverkas av?, har till exempel visat sig vara elevernas föräldrar enligt informanterna och den tidigare forskningen. Det framgår i resultatet att samtliga informanter upplever att föräldrarnas attityder till läsning påverkar eleverna. Lärare bör vara medvetna om att eleverna påverkas av föräldrar och deras attityder till läsning och kan därmed behöva lägga mer engagemang på läsningen i skolan om eleverna inte får den stöttning de behöver i hemmet. Detta framgår även av tidigare forskning. Liber (2006), Myrberg (2007) och Frykholm (2007) är forskare som nämner detta och beskriver vikten

av föräldrarnas attityder till läsning. De menar att samtalet om böcker i hemmet har en stor betydande roll i elevernas utveckling av attityder till läsning, något också informanterna upplever. Gibbs och Elliott (2015) beskriver att elevernas läsning kan påverkas av genetiska faktorer, miljön och även kulturella faktorer. Speciallärare 2 anser i sin intervju att hon tycker det är viktigt att både skolan och hemmet har samma förhållningssätt så att eleverna kan få möjligheter att utvecklas optimalt. Det står också i Lgr11 (Skolverket, 2011b) att skolan ska samarbeta med hemmet för att uppfostra och utveckla goda samhällsmedborgare. Det kan bli svårt att tillsammans utveckla och uppfostra eleverna om skolan och hemmet har olika förhållningssätt. Jag tror att eleverna får möjligheter att utvecklas optimalt genom att i skolan och i hemmet ha samma förhållningssätt till läsningen. Genom att ha samma förhållningssätt blir det enklare att prata positivt om läsningen hemma, precis som informanterna och tidigare forskning menar är viktigt för att skapa möjligheter för eleverna att utveckla positiva attityder och motivation till läsning.

Lärare kan få hjälpa eleverna på rasterna och även stanna kvar i skolan på eftermiddagarna för att samtala med föräldrar och elever. Lärare kan även hjälpa eleverna på fritids om det skulle behövas. Detta är något som lärare 1 berättade i sin intervju och det visar att för vissa elever finns inte utrymme för de antal timmar som krävs för att bli en god läsare i skolan. Lärare kan istället behöva hjälpa eleverna på fritids och under raster och därmed utöver svensklektionerna. Läsning beskrivs av många forskare som en process som kräver mycket tid, engagemang och övning (Lundberg & Herrlin, 2005; Druid- Glentow, 2006; Wengelin & Nilholm, 2013; Lundberg, 2006). De elever som behöver mer tid och utrymme för att bli goda läsare får därför, utifrån lärare 1, läsa extra på raster och fritids för att utveckla sin läsförmåga. Det är skolans uppgift att utveckla elevernas läsförmåga. Det är också ett krav i svensk skola och i samhället att eleverna kan läsa. Finns inte den tid som krävs för att eleverna lär sig läsa faller hela poängen med skolans uppgift att lära eleverna läsa.

6.2.2. Informanterna hantering och bemötande av elevernas läsattityder och läsmotivation

Det resultat som svarar på studiens andra frågeställning, hur hanterar informanterna elevernas attityder och motivation till läsning?, är att det viktigaste är att ge kontinuerlig feedback, stötta eleverna och bemöta dem på deras egen nivå. Tidigare forskning skriver att feedback, vägledning och stöttning är viktigt för eleverna i deras läsutveckling (Oostdam, Blok & Boendermaker, 2015; Amendum, Vernon-Feagans & Ginsberg, 2011).

Detta är något som studiens informanter också understryker och gör i sin undervisning. Det är viktigt som lärare att stötta sina elever och finnas tillgänglig för att dem ska känna att läraren är engagerad och bryr sig om just dem. Jag tror att eleverna behöver bli sedda och känna att läraren är engagerad i deras utveckling och detta får eleverna möjlighet att känna genom att läraren bemöter eleverna på deras egen nivå. Genom att eleverna bemöts på deras nivå kan de eventuellt känna sig trygga, de kan vara öppna och bli sedda som är viktigt för att de ska kunna utvecklas optimalt.

Lärarens relation med eleverna har visat sig vara viktig för elevernas utveckling. Relationen är viktig för att skapa en trygg miljö där eleverna kan känna att de får öppna sig och vara sig själva. Genom att ha en god relation med eleverna kan läraren enkelt veta vad eleverna behöver och vad de vill göra. Läraren kan genom detta involvera eleverna i sin undervisning och i elevernas egen utveckling. Detta understryker speciallärarna och menar att relationen är mycket viktig för eleverna. Det framgår också i Lgr11 (skolverket, 2011b) att eleverna ska få ta eget ansvar och succesivt ha ett eget inflytande på sin utbildning och arbetet i skolan. Detta kan visa att speciallärarna i studien arbetar mot Lgr11 som lärare i Sverige ska göra, vilket visar att speciallärarna är medvetna om vad våra styrdokument i Sverige säger.

Eleverna behöver få känna att de lyckas och att de med övning kan läsa. Att uppmärksamma elevernas framgångar har visat sig vara bra för eleverna och deras läsmotivation. Forskning hävdar att det är viktigt att eleverna får känna sig framgångsrika (Duke & Block, 2012). Detta påstår också två informanter i studien och de berättar att de kan visa sina elever olika ordtester som de gjort för att eleverna ska se att de förbättrats i sin läsning. Även studiens teoretiska utgångspunkt definierar att eleverna behöver få känna glädje för läsningen. Genom att visa eleverna sina framgångar får de möjlighet att känna sig lyckade, känna glädjen med läsningen och de kan konkret få se att de kan. Detta kan också göra att deras läsmotivation ökar och att eleverna kan skapa sig positiva läsattityder. Jag tror, precis som tidigare forskning och studiens informanter, att eleverna behöver få se sina framgångar och känna att ”jag kan” trots att det är jobbigt för dem ibland.

En-till-en-undervisning är en form av undervisning som används av två informanter i studien och den har visat sig vara bra för att hjälpa elever med lässvårigheter. Lärarna kan enklare ge eleverna utrymme och tid för att succesivt förebygga elevernas lässvårigheter

på det sättet som passat eleverna med hjälp av en-till-en-undervisning. Denna form av undervisning som informanterna använder sig av har även forskning visat vara bra för elevernas utveckling (Duke & Block, 2012). Detta kan problematiseras då våra styrdokument i Sverige utgår från den sociokulturella teorin som innebär att elever lär sig i samband med andra. Mycket forskning hävdar också att eleverna lär sig i samspel med andra och detta är motsatsen till undervisningsformen en-till-en.

6.2.3. Informanternas beskrivningar av deras läsundervisning

Studiens sista frågeställning är: På vilket sätt undervisar informanterna eleverna för att utveckla deras attityder och motivation till läsning? Denna frågeställning har informanterna gett svar på genom att ge olika förslag på aktiviteter och övningar för att utveckla elevernas läsattityder, läsmotivation och läsutveckling.

Fonologisk medvetenhet är den del i läsutvecklingen som visat sig vara den del som eleverna har svårigheter med. Tidigare forskning menar att den fonologiska medvetenheten, ordavkodningen och läsförståelsen är de delar i läsutvecklingen som eleverna oftast har brister inom. Den fonologiska medvetenheten har visat sig vara svårast av läsutvecklingens delar och eleverna behöver därför så tidigt som möjlig börja arbeta med detta (Amendum, Vernon-Feagans & Ginsberg, 2011; Duke & Block, 2012). Studiens teoretiska utgångspunkt visar att eleverna behöver fonologisk medvetenhet, ordavkodning och läsförståelse för att kunna anses som goda läsare. De informanter som intervjuats beskriver att de arbetar med dessa förmågor på olika sätt. De börjar med att kartlägga var i utvecklingen eleverna är och arbetar succesivt framåt från detta. Det är viktigt att lägga undervisningsnivån på elevernas nivå. Det är inte farligt att stanna upp eleverna och låta dem arbeta längre med de olika förmågorna. Eleverna behöver kunna behärska de olika förmågorna för att kunna anses som goda läsare. Det betyder inte att eleverna inte kan läsa om de inte behärskar förmågorna, utan eleverna kan kanske läsa utan att behärska dem men de kan inte anses som goda läsare då.

Upprepad läsning och ASL är två arbetssätt som beskrivits användas för att utveckla elevernas läsförmåga på olika sätt. Upprepad läsning har visat sig vara bra för eleverna då de får känna att de lyckas läsa en text, vilket är viktigt för elevernas attityder och motivation till läsning. Tidigare forskning har precis som informanterna i studien förespråkat upprepad läsning som ett bra arbetssätt som utvecklar elevernas läsförmåga och gör att eleverna får känna att de kan och lyckas läsa en text (Amendum, Vernon-Feagans &

Ginsberg, 2011; Oostdam, Blok & Boendermaker, 2015). ASL har också visat sig vara bra för elevernas läsutveckling och framför allt för sambandet mellan ljud och bokstav. Detta arbetssätt är också bra för elevernas intresse då texter skrivs på datorer och de får skriva och arbeta med sina egna texter. Två informanter i studien understryker att ASL har varit motivationshöjande och intressant för eleverna eftersom en dator och deras egna texter används. Jag tror att både upprepad läsning och ASL är bra arbetssätt för att utveckla elevernas läsutveckling. Upprepad läsning kan både ses som problematiskt och bra. Den kan ses som problematisk för elevernas läsmotivation då eleverna får läsa samma text flera gånger och kan då bli tråkigt för eleverna. Det positiva är dock att de får läsa samma text och får möjligheter att automatisera orden de läser. Arbetssätten är roliga för eleverna och de får känna att de lyckas och att de får använda sina egna texter. ASL gör det också möjligt för eleverna att få bokstäverna upplästa, vilket gör att eleverna hela tiden får höra sambandet mellan ljud och bokstav. Det blir enkelt att involvera eleverna i ASL-arbetet och detta är jätteviktigt och gör undervisningen lustfylld för eleverna.

Att anpassa undervisningen efter varje enskild individ och att då till exempel göra gruppindelningar som gör att eleverna kan klara av den uppgift de fått, har visat sig vara viktig för elevernas utveckling. Gruppindelningar kan göras på olika sätt och det är viktigt att gruppindelningarna är uttänkta och att det finns en mening med dem. Att anpassa undervisningen står det i Lgr11 (skolverket, 2011b) att lärare i Sverige ska göra. Detta gör informanterna i studien och de anser att detta är mycket viktigt. De anpassar undervisningen genom att till exempel göra olika gruppindelningar. De kan ibland dela in elever som är svaga läsare tillsammans med elever som är starka läsare. När de gör detta fungerar de starka läsarna som stöttepelare och detta kan jag se som problematiskt. Eleverna är inte i skolan för att undervisa och lära andra elever att till exempel läsa. Det är lärarna och skolan uppgift. Jag kan därför se gruppindelningar där starkare elever är som stöttepelare som problematiskt då det kan ses som att "ansvaret" läggs över på eleverna själva.

Studiens resultat och tidigare forskningen tyder på att lärare behöver vara medvetna om de olika faktorer som påverkar elevernas läsutveckling. Det kan vara föräldrar och kunskapsmässiga faktorer, som brister i den fonologiska medvetenheten. Pedagogens egna attityder till läsning har visat sig vara en viktig aspekt i elevernas läsutveckling. Har pedagogen negativa attityder till läsning kan eleverna påverkas av attityderna och

efterlikna dem. Lärare 1 påpekar vikten av att pedagogen behöver vara positivt inställd för att ge eleverna möjligheter att lära i sin intervju. Läraren har en central roll i elevernas läsutveckling och de behöver ha ett fokus på elevernas individuella utveckling för att stärka elevernas självkänsla och därmed ge dem möjligheter att utveckla en positiv läsattityd. Något som informanterna och tidigare forskning understryker är att läraren framförallt behöver vara engagerad och stötta eleverna genom deras läsutveckling. Jag tror, precis som lärare 1, att pedagogens egna attityder och motivation till läsningen är viktig i elevernas läsutveckling. Du som lärare kan inte gå in till en lektion med negativa attityder eftersom eleverna snabbt läser av pedagogen och klassrumsmiljön kan snabbt bli negativ. En negativ klassrumsmiljö kan leda till att eleverna inte får möjligheter att utvecklas optimalt. Utifrån studien och den tidigare forskningen är det viktigt att samspela med eleverna och att tillsammans skapa positiva attityder till, i detta fall, läsning för att skapa de möjligheter eleverna behöver för att utvecklas och lära sig läsa.

6.3. Förslag på fortsatt forskning inom området

Efter denna studie skulle det vara intressant att observera och undersöka de metoder som lärarna använder för att skapa möjligheter för eleverna att utveckla positiva läsattityder. De metoder som till exempel kan undersökas är upprepad läsning och ASL. Det skulle då vara intressant att se hur eleverna upplever dessa arbetsformer eller metoder och vad de tycker om dem. Är de motivationshöjande och kan eleverna utveckla en positiv attityd till läsning med hjälp av dessa arbetssätt/metoder?

7. Referenser

- Amendum, S., Vernon-Feagans, L. & Ginsberg, M. (2011). The effectiveness of a technologically facilitated classroom-based early reading intervention: The Targeted Reading Intervention. *The Elementary School Journal*, 112, (1) (s.107-131).
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2. uppl.). Stockholm: Liber.
- Druid-Glentow, B. (2006). *Förebygg och åtgärda läs- och skrivsvårigheter: metodisk handbok*. Stockholm: Natur och kultur.
- Duke, N. & Block, M. (2012). Improving Reading in the Primary Grades. *The Future of Children*, 20, (2) (s.55-72).
- Frykholm, C-U. (2007). Pedagogiska konsekvenser. I C. Liberg (red.). *Att läsa och skriva – forskning och beprövad erfarenhet* (s.101-120). Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Gibbs, S. & Elliott, J. (2015). The differential effects of labelling: how do ‘dyslexia’ and ‘reading difficulties’ affect teachers’ beliefs. *European Journal of Special Needs Education*, 30, (3) (s. 323-337).
- Goswami, U. (2000). Phonological and lexical processes. I M. Kamil, P. Mosenthal, D. Pearson & R. Barr. *Handbook of Reading Research- Volume III* (s.251-267). New York: Longman.
- Krantz, H. (2011). *Barns tidiga läsutveckling: en studie av tidiga språkliga och kognitiva förmågor och senare läsutveckling*. Licentiatavhandling, Stockholms universitet, Institutionen för nordiska språk. Hämtad från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:463566/FULLTEXT03.pdf>
- Levinsson, R. & Ojala, T. (2016). *Läsvårigheter som ett resultat av bristande läsutveckling och motivation -En litteraturstudie om läsvårigheter i de yngre åldrarna*. Självständigt arbete på grundnivå, Examensarbete. Jönköping University, Högskolan för lärande och kommunikation. Hämtad från <http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:930284/FULLTEXT01.pdf>
- Liberg, C. (2006). *Hur barn lär sig läsa och skriva* (2., utök. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Lundberg, I. (2006). *Alla kan lära sig läsa och skriva*. Stockholm: Natur och kultur.
- Lundberg, I. & Herrlin, K. (2005). *God läsutveckling: kartläggning och övningar* (2.,utök. uppl.). Stockholm: Natur och kultur.
- Melekoğlu, M. & Wilkerson, K. (2013). Motivation to Read: How Does It Change for Struggling Readers with and without Disabilities?. *International Journal of Instruction*, 6,(1) (s. 77- 88).
- Morgan, P. & Fuchs, D. (2007). Is There a Bidirectional Relationship between Children's Reading Skills and Reading Motivation?. *Exceptional Children*, 73,(2) (s.165-184).

Mullis, I. Martin, M. Foy, P. & Drucker, K. (2011). *PIRLS 2011 International Results in Reading*. TIMSS & PIRLS International Study Center: Boston.

Myrberg, M. (2007). Läs- och skrivsvårigheter. I C. Liberg (red.). *Att läsa och skriva – forskning och beprövad erfarenhet* (s.73-100). Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

Nationalencyklopedin (2017a). *Läsning* Hämtad 17 april, 2017, från <http://www.ne.se.proxy.library.ju.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/l%C3%A4sning>

Nationalencyklopedin (2017b). *Läs- och skrivsvårigheter*. Hämtad 17 april, 2017, från <http://www.ne.se.bibl.proxy.hj.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/l%C3%A4s-och-skrivsv%C3%A5righeter>

Nilholm, C. (2016). *Teori i examensarbetet – en vägledning för lärarstudenter*. Studentlitteratur: Lund.

Oostdam, R., Blok, H. & Boendermaker, C. (2015). Effects of individualised and small-group guided oral reading interventions on reading skills and reading attitude of poor readers in grades 2–4. *Research Papers in Education*, 30, (4) (s. 427-450).

Organisation for Economic Co-operation and Development (2015). *Improving Schools in Sweden: An OECD Perspective*. Hämtad 17 april, 2017, från <http://www.oecd.org/edu/school/improving-schools-in-sweden-an-oecd-perspective.htm>

Sideridis, G., Mauzaki, A., Simos, P. & Protopapas, A. (2006). Classification of students with reading comprehension difficulties: the roles of motivation, affect, and psychopathology. *Learning Disability Quarterly*, 29, (3) (s.159-180).

Skolverket (2011a). *Kommentarmaterial till kursplanen i svenska*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2011b). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Rasinski, T., Rupley, W., Pagie, D & Nichols, W. (2016). Alternative Text Types to Improve Reading Fluency for Competent to Struggling Readers. *International Journal of Instruction*, 9,(1) (s.163-178).

Vallerand, R. (2012). From Motivation to Passion: In Search of the Motivational Processes Involved in a Meaningful Life. *Canadian Psychology*, 53,(1) (s. 42-52).

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf
Hämtat 25 januari 2017

Wengelin, Å. & Nilholm, C. (2013). *Att ha eller sakna verktyg: om möjligheter och svårigheter att läsa och skriva*. Lund: Studentlitteratur.

Westlund, B. (2009). *Att undervisa i läsförståelse – lässtrategier och studieteknik* (2 uppl.). Stockholm: Natur och kultur.

Wänblad, M. (2011). *Den magiska kulan. A, Läsebok / Mats Wänblad; teckningar: Catharina Nygård Holgersson* (1. uppl.). Stockholm: Natur & kultur.

Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide

- Berätta om de olika inställningar till läsning som du har stött på hos elever med lässvårigheter?
- Beskriv hur du upplever att inställningen till läsning hos elever med lässvårigheter påverkar deras läsutveckling? Om detta gör det.
- Kan du beskriva hur du hanterar och bemöter elever med lässvårigheters inställning?
- Beskriv på vilket sätt du arbetar med elever med lässvårigheters inställning till läsning?
- Hur tror du att du skulle ha gått till väg för att motivera en elev med lässvårigheter till att läsa?
- Beskriv hur du som lärare/speciallärare i din undervisning gör för att ta hänsyn till elevernas skilda inställningar till läsning?
- På vilket sätt arbetar ni tillsammans med vårdnadshavarna för att bemöta och arbeta med eleverna med lässvårigheters inställning till läsning?

Bilaga 2

Exempel från transkriberingarna

R- det kommer att vara lite frågor och den första frågan är om du kan berätta om de olika inställningar till läsning som du har stött på hos elever med lässvårigheter?

L- mm jag tycker att man har stött på sådana som åhh jippi, underbart, äntligen jag ska liksom läsa och som har satt igång och göra det. Sen finns det dem som får traggla varenda bokstav är det trögt och ehm men de får ihop det. Ehh dem gör rätt så dem gör sina framsteg i hopp tycker jag.

R- jaha

L- och så aa och så klarar dem av flera bokstäver och det blir lite enklare att tillexempel läsa trebokstavsord och sedan står de still en stund och trampar och sedan kommer dem på hur det funkar med funktionsord aa då är det ett litet hopp uppåt och sedan finns det dem som trots står vilja inte kommer underfund med det. Som tar varje bokstav för sig fast man går i slutet av 1an. Eller har bara en strategi och det är den fonologiska strategin. Att man bara tar sig igenom ett ord. Man läser det oftast tyst först och sedan läser man det högt. Sedan finns det dem som nej det här vill jag inte. Jag har inte lust alltså du har ett motstånd omedelbart och det kan vara ett ganska diffust motstånd. Bara vill inte detta. Jag har inte lust att sitta still. Jag tycker inte det är roligt att gå i skolan. Det finns så många andra anledningar varför man säger nej jag vill inte. Det behöver inte vara svårigheter det kan ju vara haaah tungt det är att sitta still i stolen här en så pass lång tid. Mm så jag tycker det finns tre stycken som går in i det med ganska, alltså spridd ehm nivå på glädjen och sedan finns det dem som säger usch.

R- Lite olika så. Mm. Ehh kan du beskriva hur du upplever att inställningen till läsning hos elever med lässvårigheter hur den påverkar deras läsutveckling? Om den nu gör detta. Det är ju inte säkert men hur?

L- ja, aa det gör det. Det går så mycket långsammare och är det något barn är bra på så är det att jämföra sig med andra och det är inte alls svårt att ganska snabbt fatta att hallå det är någonting som jag inte begriper här. Vad är det jag inte fattar. Och jag tycker att jag har mött ganska många barn som aa dem är leksugna dem är roliga och kreativa i leken och nu leker vi mamma pappa barn här och shohejshohå och sedan när de kommer till bokstäverna så nää dem fattar inte vad som ska hända med dem. Och en del fattar inte ens att dem är så stora att de ska gå i skolan. Nej, utan det är mycket roligare att leka. Aa. Men det är klart att det påverkar deras självförtroende ganska snabbt tycker jag. Och jag i min funktion är en markör för dem som, dem läser av jättefort, att jaha kommer hon, i 1an går det rätt så bra men när man kommer i fyran är inte det lika kul.

R- när man måste gå ifrån och så?

L- Ja och man måste gå ifrån och och aa. Så jag är en ganska tydlig markör på läget tycker jag själv. Och det tycker jag är en svår sak att bekämpa.

R- aa, hur man ska göra också på bästa sätt.

L- mm hur man ska göra på bästa sätt. Och vi har provat här i matematik är det bättre att jag är med i klassen. Man vinner...